

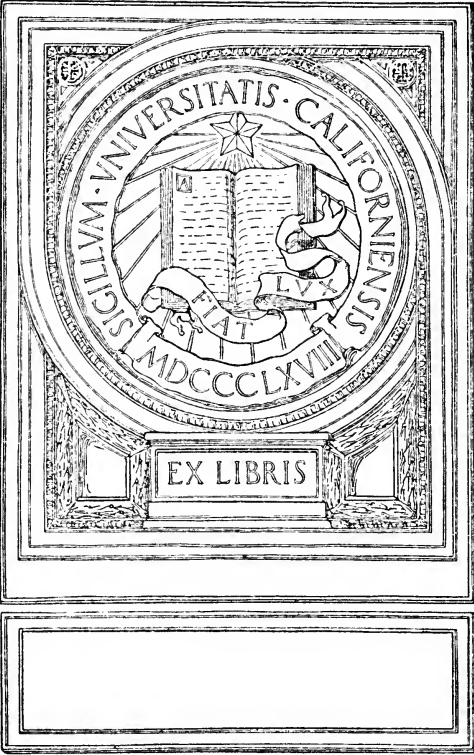
9532

soLn

UC-NRLF

QB 274 563

EX LIBRIS

A. W. Longfellow

Kiawatha

UNIV. OF
ALABAMA

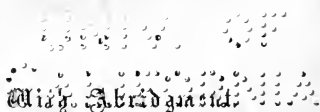
and labeled

by the brother
Cardinal Newman

770 VIII
ANNALS

HIAWATHA:

RENDERED INTO LATIN,

BY

FRANCIS WILLIAM NEWMAN,

PROFESSOR OF LATIN IN UNIVERSITY COLLEGE, LONDON.

LONDON:

WALTON AND MABERLY,

UPPER GOWER STREET AND IVY LANE.

1862.

TO THE
ASSOCIATION

PS2267
A64
1862
MAIN

P R E F A C E .

~~~~~

My object in this version, is, to afford to learners of Latin a pleasing book which will smooth their way to some of the difficulties of the language and allure them to enlarge their vocabulary.

The transpositions of words which I employ go beyond the usage of prose, but are less violent than those of polished Latin poets; and for the most part each line, forming a group of words in itself, guides the reader how to join them.

At the same time he will learn the free use of the participle, (common in Livy, as well as in the poets,) and a far larger vocabulary than can be found in the native poetry; for, the quantitative metres, unhappily adopted from Greece, artificially exclude whole classes of words. In Greek the mischief is not felt, for the numerous dialects afford special poetical diction, variable to every metre; but in Latin it has crippled poetry. Virgil is free to use *Insula*, *Vestigia*, in the nominative, but hardly in any other case. He may say *Avolat*, *Avolet*, *Imperat*, *Imperet*, but no other person or

965197

tense of the verb! He can employ *Equito*, but not *Perequito*, *Obequito*; *Solus*, but not *Solitarius*; *Pulcer*, but not *Pulcritudo*; *Facilis*, but not *Facilior*; *Libertas*, but not *Veritas*; *Arenosus*, but not *Arenaceus*. In short, scores and hundreds of words, even the most poetical, are forbidden to him. Ovid's couplet is still more artificial; and in these two metres the great mass of Latin poetry is written.

I cannot afford space here to defend what I believe to be a sound principle; that we ought, whenever possible, to learn a *language* first, and study its most characteristic and arduous *literature* afterwards. I have written in the *Edinburgh Museum* (No. IV., January, 1862) a rather elaborate argument, that it is wise to teach Latin by modern compositions, easier than those of the ancients; precisely *because* we cannot teach by talking. Unless books are very easy, few pupils can read enough to get imbued with the words and genius of a foreign tongue; and nothing can make up for want of *quantity*. Varied reiteration often teaches well without masters, grammar or philosophy; but without it, these can do but little.

Mr. Longfellow may be assured, that, in selecting his poem for my attempt I do so from warm admiration of its abounding beauties. I trust therefore he will forgive my large liberty, not only of abridgment, but of arbitrary alteration, especially where

the native legends which he has followed appeared to me too puerile, tedious or obscure. I do not here profess to be a mere translator; for I have widely other objects in view: yet not only have I very often translated with minute accuracy, but I have never introduced ornaments of my own. If any one unacquainted with the original should read my Latin, he must attribute whatever in it he finds of beauty to the genius of Mr. Longfellow.

The names of certain birds and beasts, as also a few things essentially modern, *could* not be expressed by Latin words found in the existing classics: but that is of absolutely no importance, if only the new words be formed according to strict classical analogies. Nevertheless, it seems right to annex a short Glossary for the student's convenience.

Date	Particulars	Amount
1870	To Balance	100.00
1871	By Cash	50.00
1872	By Cash	75.00
1873	By Cash	100.00
1874	By Cash	125.00
1875	By Cash	150.00
1876	By Cash	175.00
1877	By Cash	200.00
1878	By Cash	225.00
1879	By Cash	250.00
1880	By Cash	275.00
1881	By Cash	300.00
1882	By Cash	325.00
1883	By Cash	350.00

CARMEN HIAWATHAE.

SI rogitas, unde hae fabulae,
Unde vagus carminis mei rumor, :
Odorem secum vehens silvestrem
Roreisque et nebulas praeterum
Cum verticoso mapalium fumo
Et decursibus fluviorum ingentium ;
Dum verba suis insistunt vestigiis,
Iterata ac repercussa sine more,
Veluti montana tonitrua :—
Ego respondeo et tibi confirmo.
Ex silvis atque immensitatibus herbosis,
E vastis Septentrionis lacubus,
E finibus Ogibbawaiarum,
E sedibus Dacotarum,
E montibus ruscosis ac paludibus,
Ubi per arundineta pascitur ardea ;
Ego repeto, qualia audivi
A labris Nawadāhae illius,
Suavis cantuum modulatrix.

Iterum si rogitas, unde Nawadāha
Haec carmina invenerit, incondita, mobilia ;
Hos rumores rerum praeteritarum ;
Ego respondeo, ac tibi confirmo :—
In silvestribus avium nidis,

In contabulatis fibri casulis,
 In vestigiis unguarum bonassi,
 In laribus aquilarum praecelesis.
 Haec illi cecinere ferae volucres
 Per montana incultorum rusceta,
 Per maximas tristeisque paludes.
 Talia cecinit pluvianus et mergus glacialis,
 Ardea caerulea ac tetrao.

Ultra si rogites, quis fuerit Nawadāha,
 Tali responso explicem.

In valle viridi ac silente
 Propter rivulos amoēnos Tawasenthae
 Habitabat vates Nawadāha ;
 Vicumque Indicanum circumcirca
 Ambiebant prata ac segetes.
 Ultra autem silva constitit
 Ac nemora pinorum vocalium,
 Aestate viridium, albarum hieme,
 Semper suspirantium, semper cānentium.
 At amoenos illos rivulos
 Posses per vallem indagare
 Verno aquarum impetu,
 Aestivo alnorum auctu,
 Albâ Auctumni nebulâ,
 Nigro Hiemali alveo.
 Propter quos habitabat ille vates
 Ipsâ in valle Tawasenthae,
 Viridi valle ac silenti.
 Illic de Hiawāthâ cantabat,
 Recitabatque carmen Hiawāthae,
 Miri hominis mirabiliter nati;
 Ut oraverit ac famem toleraverit,
 Ut vixerit, desudaverit, perduraverit,

Quô hominum genteis adjuvaret
Suumque extolleret populum.

O qui cum Naturâ amatis obversari,
Qui aprica diligitis prata,
Qui umbrosam saltuum semitam
Ventumque inter ramos,
Atque imbrem seu pluvialem seu nivosum,
Et fluviorum ingentium decursûs
Per claustra pinis vallata ;
Quique tonitrum amatis montanum,
Cujus vōces ultra numerum reboant,
Velut alae aquilarum plaudentes ;
Audite effreneis has fabulas,
Hiawathae mirum carmen.

Qui popularia diligitis cantica
Vagasque vulgi historiolas,
Quae, vocum longin quarum instar,
Moram nos aureisque poscunt
Obloquio simplice ac puerili,
Quod, sitne sermo an cantûs,
Vix possit auris dijudicare ;—
O audite Indicanam meam fabulam,
Hiawathae mirum carmen.

Vos, quibus cor est integrum ac simplex ;
Qui Deo confiditis ac Naturae ;
Qui hominum animos creditis
Humanos esse per omne seculum ;
Et pectus ferum incultumque
Tamen cupere, avere, contendî,
Bona parum intellecta expetens ;
Et manum infirmam imperiti,
Qui sub tenebris explorat iter,
Caecam tamen Dei dexteræ

Adjungi, et contactu sublevari :—
O audite simplicem hanc fabulam,
Hiawathae mirum carmen.

Vos, qui identidem evagamini
Per virideis septi ruris semitas,
Ubi implexi berberidis rubi
Cirris baccarum punicearum
Macerias variant musco ravas ;
Si quando sepulcra inter obsoleta
Gradu represso contemplamini
Titulum evanidum scrutantes,
Indocte fortasse compositum
E vocabulis agrestibus illis quidem
Sed spe atque angore plenis,
Sublimi scaturientibus moestitiâ
Ex Praesenti re atque Venturâ :—
O immoramini meo titulo rudi :
Legite carmen Hiawathae.

CAPUT I.

TUBULUS CONCORDIAE FUMARIUS.

SUPER montibus camporum herbosorum
Dominus vitae, Daemon supremus,
Maximæ tubulorum lapicidinae
Russos in scopulos degressus
Astilit : dein genteis excitabat,
Convocans humanos populos.

Illius e vestigiis flumen prorupit,
In lucem matutinam exsiliens
Flagransque velut stella crinita,
Præceps : sed Daemon, se deflectens,
Terrestre per pratum digito suo
Denotavit ei semitam flexuosam,
Dixitque : “Hâc viâ tu currito !”

E russo lapicidinae saxo
Frustum diffregit manu,
Dein pro capulâ tubuli confinxit
Simulacris figuratum coelatumque.
Mox, fluvii a margine sumtâ
Pro scâpo tubuli longâ arundine
Foliis fuscùm virescente,
Capulam cortice implevit
Russae salicis comminutâ ;
Vicinoque inspiravit nemori,
Ramos grandeis inter se confricans,

Dum flamma excitata prorumperet.
 Tum erectus ipse in montibus
 Daemon supremus, gentibus significans,
 Fumum pacificum tubulo exhalabat.

Per matutinam aëris quietem
 Lente lentus surrexit fumus,
 Unum primo nigredinis filum,
 Tum densior caerulescens vapor,
 Mox niveus se explicans nimbus
 Silvestrium instar cacuminum
 Altius in horas exurgens,
 Donec attigit culmen coeli
 Confractusque passim dispergebatur.

Scilicet a valle Tawasenthae
 Atque Wyomingae a valle prorsum,
 A nemoribus Tuscalousae,
 A longinquis montibus Saxosis,
 A lacubus fluviisque Septentrionis,
 Cunctae gentes procul dispexere
 Fumi ascendentis signum
 E pacifico tubulo expirati.

“Propitius ecce fumus !”

Inquiunt populorum vates.
 “Hoc signo, tanquam virgulâ salignâ,
 Quam manus innuentis vibrat,
 Ad concilium suum Daemon supremus
 Genteis convocat ac bellatores.”

Secundùm fluvios, per campos herbidos,
 Venere gentium bellatores,
 Delawāri, Mohauci, Coctavi,
 Camantii, Sotsoni, Nigripēdes,
 Paunaei, Omahavi, Mandani,
 Dacōtae, Hurones, Ogibbawaiæ ;

Pacífico tubuli signo
 Omnes in unum contracti
 Ad montes camporum herbosorum
 Russamque tubulorum lapicidinam.

In prato constitere bellatores
 Cum telis atque paratu bellico,
 Picti tanquam Auctumni folia,
 Velut caelum matutinum distincti,
 Inter se ferociter obtuentes
 Torvâ luce ex oculis indomitis ;
 Quippe in pectoribus condebant inimicitias
 Diras, longinquas, avitas,
 Haereditariam ultionis sitim.

Sed Daemon supremus, gentium parens,
 Cum misericordiâ eos aspexit,
 Cum patris tenerâ caritate ;
 Ut qui iras horum ac rixas
 Pro puerorum jurgiis aestimabat
 Succensentium et inaniter pugnantium.
 Itaque, dextrâ desuper imminens,
 Umbrâ ejusdem subigebat
 Obstinatam irarum pervicaciam,
 Febriculosam sanguinis sitim ;
 Et augustâ maxumâque voce
 Instar sonitûs longinquorum fluminum
 In profundos gurgites praecipitantium,
 Gravi monitu sic eos increpabat :

“ O filii mei miserandi,
 Auscultate voces sapientiae.
 Obedite orationi monitoriae
 E labris summi Daemonis
 Vestrique auctoris, Domini vitae.

“ Agros ego vobis venaticos dedi,

Rivos piscarios, ursos, bonassos,
 Capream, tarandum, anserem, fibrum.
 Paludes volucris, piscibus aneis
 Replevi : et cur non contenti estis ?
 Cur homo hominem venatur ?
 Taedet me vestrarum irarum,
 Bellorum caedisque reciprocae,
 Precisque ultricis et jurgii discordis.
 At vobis ex consensu erunt vires ;
 Solâ ex discordiâ est periculum.
 Ergo dehinc inter vos pacaminor,
 Et unâ, tanquam fratres, degitote.

“ Vatem juridicum ad vos legabo,
 Arbitrum gentibus salubrem,
 Qui reget vos atque docebit,
 Laborabit ac perpetietur vobiscum.
 Hujus si consiliis obedietis,
 Plures fietis ac prosperiores :
 Sin neglexeritis ejus monitis,
 Evanescentes peribitis.

“ Quare hâc in flumine immersi
 Abluite bellica pigmenta,
 Sanguinis maculas digitis abstergite,
 Clavas bellicas ac tela sepelite.
 Hâc ex lapicidinâ erutum saxum
 In rursos pacis tubulos confingite :
 Dein arundines, quae juxta crescunt,
 Clarissimis decorate pennis,
 Et, concordem respirantes fumum,
 Dehinc ut fratres degitote.”

Exinde bellatores super humum
 Pallia projecerunt et nebridas
 Cum telis et paratu bellico ;

Tum in flumen decurrens praecipitati
Abluebant pigmenta bellica.

Superna clara fluebat aqua,
Ut limpida emicuerat sub pedibus
Domini vitae degredientis.

At inferior nigrescebat unda,
Puniceis maculis discolor,
Quasi mixto cruore distincta.

Ex amne egressi bellatores,
Bellicis pigmentis abluti,
Clavas bellicas sepeliverunt
Cum ceteris telis sub ripas.
Tum Daemon supremus benigne
Arrisit filiis impotentibus.

Atque illi obsequio tacito
Erutum ex lapicidinâ saxum
In lēves pacis tubulos confingebant ;
Et proceras fluvii arundines
Clarissimis decorabant pennis
Jamjam suam in domum profecturi.
At Dominus vitae, ascendens
Per fissa nimborum aulaea
In apertas caeli januas,
Horum ab oculis evanuit,
Fumo involutus pacifico.

CAPUT II.

VENTI QUATUOR.

(1) *Favonius (Occidens).*

“LAUDIBUS tollite Magiceium,”
 Exclamabant bellatores ac senes,
 Quando domum pervenit triumphans
 Cum sacro torque muriceo
 Ab Aquilonum regionibus,
 Albi territorio cuniculi.

Surripuerat ille muriceum hunc torquem
 De collo Regis ferarum,
 Ursi ingentis montani,
 Quem omnes populi formidabant ;
 Dum jacebat pondere inhabilis
 Summis in montibus dormitans,
 Instar muscosi saxi,
 Musco cinereum maculati.

Silenter ille obrepsit belluae,
 Eò usque ut tantùm non tactus
 Rufis unguibus deturbaretur ;
 Dum gravi narium spiritu
 Tepebant manūs appropinquantis ;
 Quoad protraheret muriceum torquem
 Super aureis rotundas non audientis,
 Super oculos exiguos non videntis,
 Super rostrum procerum nigrumque ;
 Unde narium calor anhelans
 Afflabat mănibus Magiceii.

Tum bellico cantu longùm personans
Clavam bellicam sublime retortam
Defert ; et Regem ferarum
Mediâ in fronte directo
Ipsos inter oculos percutit.

Scilicet attonitus gravi ictu
Surgebat ursus ingens montanus :
Sed genibus subtèr trementibus
Feminae instar ejulabat,
Vertiginosus ac titubans prorsum,
Mox natibus suppositis insidens.
At Magiceius, pollens vi validâ,
Coram intrepidus astans,
Magnâ deridebat voce,
Talia dedigneret ingerens :

“Ausculta, Urse ! tu vero praetimidus,
Neque, qualem te simulabas, bellator es
Tu, qui ejulas plorasque
Feminae instar miserabilis.
Urse ! tuus populus meusque (nôsti)
Infesto in bello colluctamur diu.
Jam, quia nostram vim senseris praevalidam,
Sub latebris silvarum reptas,
Per monteis te abscondis ignobilem.
Me si tu in pugnâ vicisses,
Nullum ego gemitum edidissem.
At tu, O Urse, assidens ploras,
Fletuque dedecoras gentem tuam,
Pectus exsanguie semianimum,
Vetulâ imbecillâ non fortius.”

Dein iterum clavam extulit,
Atque iterum Regem ferarum
Mediâ in fronte percussit,

Calvamque ei sic confregit,
 Ut glaciem piscator hibernus.
 Sic occisus est Rex ferarum,
 Omnium gentium formido,
 Ursus ille ingens montanus.

“Laudibus tollite Magiceium,”
 Omnes acclamabant populi :
 “Exinde ille erit pro Favonio.
 Usque dehinc Ventis dominabitur ;
 Nec jam appellabitur *Magiceius*,
 Sed *Favonius* posthac vocabitur.”

Sic fuit Magiceio decreta
 Patria potestas in ventos coeli.
 Favonium ipsi sibi obtinuit,
 Ceteros suis liberis assignavit.
Matutino dedit Subsolanum,
Aestivo Austrum dedit :
 Aquilonem ferum ac crudelem
 Truci assignavit *Arctico*.

(2) *Subsolanus (Oriens)*.

Juvenis et pulcer erat Matutinus,
 Et diluculum secum ducebat.
 Hujusce argenteae sagittae
 Fugabant caliginem a colle, a valle.
 Huic genae quoque pingebantur
 Clarissimo Phoenicum colore :
 Ejusdem vox discutiebat somnum
 Vicoque et cervis et venatoribus.

Solitarius in caelo fuit Matutinus.
 Quanquam aves ei canebant hilariter ;

Quanquam flores ei pratenses
Odoribus replebant aëra ;
Quanquam nemora atque fluvii
Adventu ejus susurrabant plaudentes ;
Tamen cor ei moestum fuit intus,
Quòd in caelo foret solitarius.

Sed măně quodam ad terram obtuens,
Dum vicus adhuc dormiebat,
Et nebula jacebat super amne,
Velut hominis mortui larva,
Quae sub ortum lucis evanescit ;—
Virginem aspexit in pratis
Gressu solivago incedentem,
Quae propter pratensem amnem
Iridas colligebat juncosque.
Măně quotidie in terram despicienti
Usque prima res illic occurSAT
Hujus caeruleus oculorum contuitus,
Duplex inter junceta lacus caeruleus.
Ergo solivagam amabat virginem,
Quae advenientem sic opperiretur.
Etenim solitarius erat uterque,
Haec in terrâ, ille in caelo.

Jamque procabatur blandimentis,
Leni risu aprico et alloqui illecebris.
Suspiriis permulcebat et cantu,
Dulcissimo inter ramos susurro,
Numeris mollissimis, odoribus suavissimis ;
Dum in suum gremium attractam
Puniceâ suâ pallâ obvolveret ;
Usque dum in stellam mutaret
In gremio suo etiamnum tremiscentem.
Ergo sempiternùm in caelis

Appārent unā incedentes
Matutinus ac Stella Matutina.

(3) *Aquilo.*

At vero atrox ille Arcticus
Inter moleis glacialeis habitabat,
Inter niveis vento coacervatas
Aeternas, ubi candidos agros
Candidus obtinet Cuniculus.
Ille Auctumnali manu
Folia arborea pingebat cocco,
Russis distinguens ac lūteis maculis.
Ille per silvam nivaleis floccos,
Cribro suo decussos, sibilanteis mittebat.
Gelabat stagna, lacūs, amneis ;
Abigebat in Australia mergum ac gavam.
Corvum ille marinum ardeamque ad nidos
E carice atque algâ constructos
In Aestivi regna depellebat.

Quondam atrox ille Arcticus,
E deversorio nivibus congesto
(Domo ipsius glaciali) egressus,
Crineis suos pruinâ conspersos
Atri torrentis hiberni instar
De cervicibus promisit,
Dum ululans ingruit in Austrina
Gelatos super lacūs et rusceta montium.

Illic mediis in arundinetis
Invenit Colymbum urinatorem,
Pisceis filo connexos pone se trahentem
Gelatas super paludes clivosque humidos;

His locis etiamtum immorantem,
Quanquam omnis hujus populus jamdudum
Ad Aestivi regionem decesserat.
Tum vociferatur atrox Arcticus :
“ Quis hic me contumaciter spernit ?
Quis hic audet meis regnis immorari,
Niveus postquam anser decedit
Atque ardea petit meridiem ?
Hujus ego in casulam ingressus
Exstinguam immorientem ignem.”

Itaque noctu venit Arcticus,
Fremens sine more, ad casulam ;
Et, nivium cumulis circum conflatis,
Per tubum fumarium clamitat desuper.
Mox tibicines casulae furibundus quassat,
Velis ostii plangens.
Sed haec neque terrebant Colymbum,
Neque omnino illi erant curae.
Etenim ignem alebant satis
Ingentes stipites quatuor
In singulos menseis hibernos,
Piscesque ei cibum sufficiebant.
Ibi assidebat ardenti camino,
Calore fatus, vescens, hilaris,
Ridensque cantabat, “ Heus Arcticice !
Tu mecum pariter es tamen mortalis.”

Mox ipse intrabat Arcticus :
Quem etsi Colymbus urinator
Adesse intellexit frigore,
Glacialem sentiens halitum ;
Tamen neque cantare destitit,
Neque ille ridere scilicet.
Stipitem duntaxat paulum versavit,

Quo clarior arderet ignis,
Scintillis per tubum suum erumpentibus.

Tum sudor a fronte Arctici
Et a cirris ejus pruina conspersis
Creber ac gravis destillabat,
In favillâ imprimens notas ;
Sicut de protecto casarum
Vel de ramulis cicutae flaccetibus
Cadit stiria vernò liquescens
Cavatque niveis aggeratas.

Sed tandem victus surrexit,
Impatiens caloris risûsque,
Nec sustinuit hilarem cantum ;
Sed praeceps per ostium ruit,
Inculcans concretum frigus,
Nivibusque novis ac glacie
Lacûs consolidat atque amneis.
Tum Colybum illum urinatorem
Ad nudum luctamen provocavit
Gelatis in paludibus et tesquis collium.

Egreditur Colybus urinator
Ad nocturnam sub Aquilone luctam,
Ut nudus montanis in paludibus
Luctaretur cum atroce Arctico ;
Quoad hicce anhelantior prehendebat,
Gelu manuum dissoluto,
Titubabatque vertigine correptus :
Mox irritus, pulsus recessit
In candidas Aquilonum oras
Candido regnatas Cuniculo,
Risuum procellas pone se audiens,
Quibus victor Colybus ille urinator
Hilariter cantabat : “ Heus mi Arctice !
Tu mecum pariter es tamen mortalis.”

(4) *Auster (Meridies).*

Ceterum Aestivus, pinguis segnisque,
Longe ad meridiem habitabat
Inter soporas somniosas apricitates
Sub fervore horarum sempiterno.
Silvestreis hicce aveis Boream versus,
Rubeculam atque cyaneolam
Cum hirundine et ansere emittebat ;
Mox melōnes ēdebat cucūmēres et tabacum,
Et purpureos uvarum racemos.

Hujus e tubulo fumus ascendens
Aestu vaporoso coelum miscebat,
Somniosâ mollitie implebat auras,
Aguas jubebat perlucere molliter,
Colleis salebrosos paullum lēvigavit,
Teneramque advexit aestatem Austrinam,
Quo in mense clarissime scintillant noctes ;
Tristi item in mense, qui accolis Boreae
Soleas nivarias pedibus subligat.

Aestivum, sine curâ, sine voto,
Semel umbra maligna perstrinxit,
Semel dolor pupugit in corde.
Olim, in Aquilones prospectans,
Procul in campis herbosis
Virginem astantem conspicatur ;
Virginem proceram gracilemque
Immenso in prato solitariam,
Viore amictam clarissimo
Crinitamque velut Solis radiis.

Illam quotidie obtuens
Quotidiano suspirabat cupidine,

Atque in dies impotentiùs flagrantiùs
 Flavicomam adamabat virginem.
 Sed pinguior segnisque nimium
 Ad procandum non se concitabat ;
 Ut persequi atque ambire feminam
 Nimis socors atque otiosus.
 Itaque contuebatur tantummodo
 Residebat, suspirabat, exoptabat
 Herbosi campi Nympham.

At, măně quodam in Aquilones contuens,
 Flavos hujus cincinnos aspexit
 Mutatos atque albedine obtectos,
 Quasi nivibus concretos candidissimis.
 —“ O mi frater e terrâ Septentrionali,
 Albi regno Cuniculi,
 Tu puellam mihi surripuisti
 Manu huc longinquâ pertingens :
 Tu fabulis tuis Septentrionalibus
 Virginem meam conciliasti.”

Sic aeger animi Aestivus
 Moerore incendebat auras.
 Jamque Auster per immensa pratorum
 Evagabatur suspiriis fervidus,
 Impotentibus Aestivi suspiriis :
 Donec aër tanquam nivibus effloruit,
 Pappis carduorum lanuginosus,
 Virgoque illa jubare crinita
 E prato evanuit prorsus ;
 Neque unquam postillà Aestivus
 Flavicomam aspexit virginem.

O false spei Aestive !
 Non feminam tu prospexisti,
 Non virginem suspiriis expetisti ;

Sed per somnias calorum horas
Herbam adamasti pratensem,
(*Dentem Leonis sagae* appellant,)
Quam suspiriis aegris ventosisque
Tu vagas per auras dissipasti,
Ah false animi Aestive !

Jam, quatuor distributis ventis,
Filii tandem Magiceii
Singulis in coeli angulis
Sic quisque consistebat.
Favonium tantùm obtinuit
Ipse domi praevalidus Magiceius.

CAPUT III.

HIAWATHAE PUERITIA.

OLIM vespertino crepusculo
 In diebus oblivione deletis,
 In seculis memoriâ elapsis,
 Plenâ lunâ decĭdit Nocōmis,
 Pulcerrima Nocōmis decĭdit,
 Matrona, sed nondum mater.

Illa cum ancillis ludebat
 Oscillans e labruscâ pensili,
 Quando ipsius aemula atque invida,
 Dolore repulsae permota,
 Pendulas abscidit resticulas,
 Ramulos labruscae contortos.
 Illico perterrita Nocomis
 Vespertino crepusculo decĭdit
 In floridum prati gremium.
 “En ! stella cadit :” inquit passim.
 “Stella de coelo cadit scilicet.”

Ibi, inter filices ac muscum
 Atque inter lilia pratensia,
 Per campos immensùm floridos
 Lunâ stellisque sublustreis
 Pulcra Nocomis filiam edidit,
 Quam appellavit Primigeniām,
 Quòd esset sibi primigena.
 Haec pratensium liliorum instar
 Procera gracilisque adolevit,

Virgo lunâ candidior,
Agminibus stellarum splendidior.

Hanc saepius admonebat Nocomis
Jusso pertinaciter iterato :
“ Caveto tu a Magiceio ;
A Favonio te abstineto.
Illius ne auscultato vocibus :
In prato te ne projicito,
Neve inter lilia te deflectito,
Ne Favonius adveniens tibi noceat.”

Neque illa hoc monitum religebat,
Sed neglexit dicta sapientiae.
Mox vesperi advenit Favonius,
Lēvi gressu per prata incedens.
Foliis ac floribus susurrabat
Deflectebatque herbas ac frutices :
Dein invenit pulcerrimam Primigeniam
Illic inter lilia jacentem.
Hanc dulci ambiebat alloquio
Et allicuit ad blandos amplexūs,
Donec anxio partu filium edidit,
Amoris progeniem luctuosi.
Sic natus est Hiawatha meus,
Favonii et Primigeniae mira suboles.
Sed a fallace Favonio destituta,
Nocomidis filia, alma Primigenia,
Crudeli succubuit mortī.

Diu ac vehementer Nocomis
Filiam ereptam moesta deflebat.
“ O utinam forem mortua ! ” mussitat :
“ Tunc ibi forem ego tecum,
Ubi nil est operis, nil lacrimarum :
Mortua utinam forem ! ”

Juxta ripas Aequoris Maximi,
 Lacûs latissime relucentis,
 Nocomidis stabat tugurium,
 Nocomidis e Lunâ genitae.
 Nigra surgit *pone* silva,
 Atrâ contristata pino
 Atque abiete nucamentis squameâ.
 Clara jactatur *in fronte* unda
 Praeter ripam Lacûs Maximi,
 Unda aprica, late relucens.
 Ibi Nocomis, vetula, rugosa,
 Infantem alebat Hiawatham :
 Cunis movebat in tiliaceis
 Musco ac juncis molliter repostum,
 Nervis tarandinis colligatum.
 Vagitum sedans morosum, dicebat :
 "St! ne ursus te nudus arripiat."
 Mox sopiebat tali carmine :
 "Eia! dormias, mi noctuole!
 Quis hic casulam nostram illustrat?
 Quisnam, oculo lato effulgens?
 Eia! dormias, mi noctuole!"

Multa mox docuit illum Nocomis
 De stellis, quotquot fulgent in aethere;
 Cometam cum igneis crinibus ostendit
 Et diram daemonum chorēam,
 Qui cristis ac clavīs bellantes
 Gelidis Brumae noctibus
 Procul inter Borealia lucent.
 Item lacteum in coelo limitem,
 Tramitem manium latissimum,
 Directò trameantem caelos
 Refertumque mortuorum larvis.

Juxta ostium aestivo vespere
 Casulae assidebat parvus Hiawatha,
 Auscultans pinorum susurros
 Leneisque undarum illisūs,
 Sonos canoros, miras voces.
Minnewāwa, dicebant pini ;
Maduayasca, respondebant undae.

Dein per crepusculum flammeam muscam
 Volitantem aspiciebat, cujus candela
 Spineta dumosque illustrabat.
 Tum puerilem cantabat naeniam,
 Quam alma Nocomis ipsa docuerat.
 “Flammea musca, candida volitans!
 Mea fulgidula saltatricula,
 Sursum, deorsum, circū salisubsula!
 Mihi praelucē faculâ nictans,
 Antequam lecto membra reponam,
 Antequam somno claudam lumina.”

Lunam item videbat lacu exurgere,
 Ex aquis rugosis se incurvare,
 Maculis umbrisque variatam :
 Tum susurrabat : “Quid hoc, Nocomi ?”
 Neque alma Nocomis non respondebat :
 “Vetula scilicet in Lunâ recubat.”

Arcum pluvium quoties videret
 Late protentum lucentemque in coelo,
 Susurrabat : “Quid autem hoc, Nocomi ?”
 Atque illa protinus talia respondebat :
 “Illic effulgent flores renati.
 Quidquid est florum in silvâ incultorum,
 Quidquid liliorum immensis in pratis ;
 Postquam in tellure emarcescunt,
 Suo in Elysio superne florent.”

Mediâ porro nocte si noctuas audiret
 In silvâ ululanteis arridenteisve ;
 “ Quidnam est hoc ? ” territus quaerebat ;
 Tum alma Nocomis sic explicabat :
 “ Noctuam tu audis cum noctuolo
 Patriâ suâ in linguâ colloquenteis
 Sive alloquio sive jurgiis.”

Deinde parvus ille Hiawatha
 Avium omnigenûm sermonem didicit,
 Harumque et nomina et arteis arcanas ;
 Quo pacto aestate nidificarent,
 Ubinam hieme se absconderent.
 Hisce quoties obviam fieret, colloquebatur
Pullosque Hiawathæ appellabat.

Ferarum mox itidem didicit sermonem,
 Nominaque earum et arteis arcanas :
 Ut fibri casulas contabularent,
 Ubinam sciuri glandeis conderent ;
 Tum, quam velox curreret tarandus,
 Quare metueret adeo cuniculus.
 Hosce, si quando forent obvii, compellabat,
 Indiditque nomen, *Fratres Hiawathæ*.

Deinceps Iāgo, summus jactator,
 Mirandarum narrator fabularum,
 Peregrinator, loquax nimium,
 Ceterum amicus vetulæ Nocomidis,
 Arcum confecit Hiawathæ
 E ramo fraxineo figuratum,
 Cum sagittis e quernâ virgâ
 Silice praefixis, pone pennatis,
 Proque nervo intendit pellem cervinam ;
 Atque ille Hiawathæ dixit :
 “ In silvam abi, mi puer,

Eò ubi cervi congregantur.
Grandem tu capream occidito,
Cornutum nobis damam afferto.”

Foras protenus in silvam
Solivagus incessit Hiawatha
Exsultanter, cum arcu et sagittis ;
Circùmque ac suprà aves,
“ Ne nos tu ferias,” cãnebant.
Iterabat rubecula, cyaneola,
“ Ne nos tu ferias, Hiawatha !”

Super quercum proximam juxtà
Exsiluit sciurus erectâ caudâ,
Seque induens exuens frondibus
Tussivit, garrivit e quercu,
Ridens ; atque inter ridendum,
“ Ne me ferias, Hiawathâ !” inquit.

Jamque e semitâ cuniculus
In obliquum prosilit : ibi longe
Natibus iusidit erectus,
Et metuens et simul lusurus ;
Isque juveni inquit venatori :
“ Ne me tu ferias, Hiawatha !”

Istis ille neque animum neque aureis dedit,
Ut qui de cervis tantùm cogitaret.
Horum observabat vestigia,
Quae ad amnem deferebant oculos
Ipsumque ad amnis vadum ;
Et tanquam somnians procedebat.

Inter alnorum dumos reconditus
Cervorum adventum opperiebatur,
Donec cornua duo sensit sublevari,
Duo oculos e dumeto prospicere,
Duo nareis ad ventum dirigi :

Mox desilit dama in semitam,
Umbris foliorum distinctam.
Sane palpitabat cor venatoris,
Velut superne tremebant circà
Betularum folia ac frondes,
Dum fera semitam decurrit.

At uno suffultus genu
Hiawatha emisit sagittam.
Vix virgula dimovebatur,
Vix folii excitabatur sonus,
Tamen resilit dama praevigil,
Coniuncto pedum nisu supplodens ;
Uno pede sublato auscultat,
Dein prosilit ut sagittae occursurus.
Heu ! canorâ illâ ac dirâ sagittâ,
Velut a vespâ stridente, pungitur.

Illic occubabat in silvâ
Citra amnem circa vadum,
Nec jam hujus cor palpitat.
Atqui cor scilicet Hiawathae
Gaudio hauritur exultante,
Ut feram domum reportat,
Iagonis atque carae Nocomidis
Laude plausuque fruiturus.

E pelle hujus damae Nocomis
Pallium fecit Hiawathae.
Ex carne damae Nocomis
Epulum in honorem ejus fecit.
In convivium venit omnis vicus,
Cunctique collaudavere Hiawatham.
Acrem animi sane appellabant,
Aequabantque mergo glaciali.

CAPUT IV.

HIAWATHAE PEREGRINATIO AD OCCIDENTEM.

JAMQUE ex pueris Hiawatha meus
In adolescentem creverat,
Artibus venatoriis peritum,
Senum sapientiâ instructum,
Idoneum seu juvenum ludis
Seu solertiae ac laboribus virorum.

De patre suo atque de matre
Multa interrogabat Nocomida,
Resque arcanas didicit:
Tum cor urebatur intus
Velut vivis prunis flagrans.
Ergo dixit vetulae Nocomidi:

“Ego Magiceium adibo,
Utque se habeat, ediscam
Illic in Favonii ostio,
Ad portas occidui solis.”

Itaque casulâ egreditur Hiawatha,
Itineri et venando paratus,
Tunicâ cervinâ indutus, cum tibialibus,
Pennarum fistulis ac murice opimis.
In capite pinnas gerit aquilarum,
In ventre balteum murice gemmatum,
In manu arcum fraxineum
Cui nervus tarandinus intenditur.
At in pharetrâ quernae erant sagittae,

Iaspere praefixae, pennis alatae,
Sumsit porro caestus digitaleis
Atque ocreas vi magicâ imbutas.

Admonens dixit vetula Nocomis :
“Hiawatha ! caveto ne prodeas
In longinquum Favonii regnum.
Ne magicâ te arte necet.”

Tamen Hiawatha intrepidus
Muliebri monito non auscultat,
Sed in silvam se projicit,
Gigantum incessu progrediens.
Luridum superne caelum,
Lurida infra terra videbatur,
Aërque circa suffocare,
Fumo atque igne spissus
Ut pratorum ac nemorum incensorum.
Etenim intus cor urebatur,
Velut vivis prunis flagrans.
Itaque processit ad Occidentem semper,
Pernicibus cervis pone relictis,
Relicto antelapho ac bonasso.
Esconabii trajecit torrentem,
Trajecit maximum Mississippium ;
Mox monteis camporum herbosorum,
Corvinosque ac Vulpinos praeteriit,
Et pone Nigripedum sedeis
In ipsius Favonii regnum
Ad monteis Saxosos pervenit ;
Quorum in cacuminibus procellosis
Consederat vetus Magiceius
Ventorum caelestium regnator.
Hiawatham aspectus patris
Pavore verecundo commovit.

Quippe crines nubivagi sine more
 Per aëra circum jactabantur
 Contorto fulgore diffluentes ;
 Candidi tanquam nives ventilatae,
 Fulgidi velut jubae cometarum.

At gaudio elatus paterno
 Magiceius Hiawatham intuetur,
 Cujus in vultu juvenali
 Ipse suam juventam recognovit,
 Et Primigeniæ quasi ex sepulcro
 Formam conspicatur resurgere.
 Quare benignâ patris sapientiâ
 Venustam Hiawathae proceritatem
 Admirans exultansque contemplatur.

“ Exoptatus, O Hiawatha ! (inquit)
 In Favonii regnum pervenisti.
 Te exspectavi diu.
 Amabilis est juvenus, solitaria senectus,
 Ignea juvenus, senectus gelida.
 Refers tu mihi dies longinquos
 Amoresque juventae ac pulcram Primigeniam.”

Multos tum dies colloquebantur unâ,
 De multis rebus interrogant, auscultant,
 Immorantes, mutuo respondentes:
 Primo de Hiawathae fratribus,
 De Matutino Subsolani domino,
 De Aestivo Austri rectore,
 De Arctico Aquilonibus potente :
 Tandem de matre Hiawathae
 Primigeniâ, Telluris stellâ,
 De partu floridis in pratis,
 De morte ejusdem desolatâ,
 Qualia Nocomis pridem memoraverat.

Tum Hiawatha incandescens ait :
 “ Tu, mi pater, Primigeniam necasti,
 Vitam juvenulam pulcerrimam eripuisti,
 Confregisti Liliū pratorum,
 Tuis sub pedibus obtritum.
 Meâ me matre orbasti :
 Illud tute ipse es fassus.”

At Magiceius, pollens vi validâ,
 Canitie jactatâ per auras,
 Deflexit caput excruciatum,
 Nutu oculorum assentiens.
 Tum surgens subito refugit
 Filii oculos evasurus,
 De montibus se praecipitans
 Ad occidentem triduum continuum
 Gressibus effuse incompositis.
 Sed rursus Hiawatha persequitur
 Contendens Favonii in ostium,
 Ad portas occidui solis,
 Ad extremum telluris confinium,
 Eò ubi in spatia inania
 Demergitur sol, ut phoenix
 Noctifuga in nido delitescit
 Tristibus obsessa paludibus.

“ Siste,” tandem inquit Magiceius,
 “ Siste gressum, mi fili Hiawatha !
 Nondum huc te fata evocant.
 Domum ad tuam gentem redi ;
 Ibi degito, ibi laborato :
 Telluris pesteis exterminato :
 Piscarias atque amneis expurgato :
 Occidito belluas ac veneficos,
 Sicut ego Regem ferarum,

Ursum montanum, interemi.
 Demum, quum tibi Mortis oculi
 Per tenebras horrendi affulgebunt,
 Ego tecum regnum communicabo.
 Exinde tu Cauri accipies,
 Venti Penetralis, regimen.”

Ergo domum redit Hiawatha,
 Ruris prospectu jam laetus,
 Caelique auris perfruens ;
 Etenim ira discesserat acerba,—
 A mente ultionis meditatio,
 Ab animo febriculosus ardor.

Sed gressum tardavit semel,
 Semel tantummodo moratus est,
 Ut a vetere sagittarum fabro
 Mucrones sagittarios coëmeret
 Mediâ in regione Dacotarum,
 Ubi praecipites Minnehâhae
 Per querceta fulgent aquae
 Inque vallem ridentes desiliunt.

Ibi vetus sagittarum faber
 Ex arenaceo saxo atque ex achate,
 Ex silice atque iaspäre confingebat
 Mucrones sagittarum acutissimos,
 Eduros, usque ad aciem politos,
 Impenso coëmendos pretio.
 Apud eum habitabat filia
 Nigris oculis decora,
 Ut ipsa Minnehâha versatilis,
 Mobilis inter umbram ac jubar,
 Vultu arridente seu adducto,
 Pedibus instar undarum rapidis,
 Cincinnis instar undarum fluentibus,

Risu instar undarum canoro.
Ergo ex aquis eam nominaverat,
Ex aquis illis praecipitibus,
Minnehāham, *aquam ridentem.*

Num ergo propter mucrones sagittarum
Ex achate, silice seu iaspäre
Tunc in regionem Dacotarum
Hiawatha deflexit iter ?
An non ut puellam videret,
Quoties vultus Aquae Ridentis
Velo casulae submoto emergeret ?
Utque audiret vestium sonum
Pone fluitans velum labentium,
Ut inter ramos, pone nemus, aquae
Elucent, strepitant desilientes ?

Quis dicat, juvenum in corde
Quot igneae meditationes alantur ?
Quis pulcerrima narret somnia
Hiawathae tunc cordi redundantia ?
Ceterum suam ad casulam redux
Cum vespere, Nocomidi multa
De patre Magiceio enarravit
Deque illius praecipite fugâ ;
Sed nihil de sagittis illis dixit,
Nihil de Aquâ Ridente.

CAPUT V.

ZEA. (*The Maize.*)

AUDIETIS qualia Hiawatha
Jejunus in silvis exoraverit;
Non ut venaretur peritius
Neque ut piscaretur prosperius;
Non ut in pugnâ devinceret,
Et inter bellatores claresceret;
Sed ut populo prodesset suo
Cunctasque genteis bearet.

Primùm in jejunia casulam
Mediâ in silvâ contexuit,
Lacûs Maximi prope ripam,
In jucundo Veris mense
Novis foliis exuberante;
Ubi, aurâ divinâ afflatus,
Per plurimas visionum species
Septem jejunavit dies.

Primo jejunii die
Per foliosa nemora vagabatur.
Damam e dumo videbat exsilire,
Cuniculum in antro latere.
Phasiani audivit bombum,
Glandeisque congerentem crepitanteis
Sciurum erectâ caudâ.
Itidem palumbem inter pinos
Nidificantem aspexit ;

Mox gregatim anseres niveos
 Palustria Boreae petenteis
 Cum vocisque et alarum clangore.
 " O Domine Vitae ! " dubitanter inquit,
 " Num nostra ex his pendet vita ? "

Altero jejunii die
 Praeter amnis marginem vagabatur.
 In prato inculto oryzam videt,
 Ipsam incultam et parum copiosam ;
 Et multâ specie baccas plurimas
 Myrtilli, fragi, seu grossulariae ;
 Mox vitem uviferam palmite pensili
 Alneis super ramis latè profusam,
 Unde et passim fragrabant aerae.
 " Domine vitæ ! " diffidenter inquit ;
 " Numne ex his nostra pendet vita ? "

Tertio jejunii die
 Lacui assidens meditabatur
 Juxta aquas tranquille limpidas.
 Squalum exsultantem conspicatur
 Guttas spargentem velut gemmas muriceas ;
 Lūteamque percam, ut jubar sub aquâ,
 Lupumque et harengam et astacum.
 " Domine vitae ! " fracto inquit animo ;
 " Anne ex his pendet vita nostra ? "

Quarto jejunii die
 Debilitatus jacebat in casulâ,
 A cubili e foliis ac frondibus
 Prospectans palpebris torpidis
 In confusa ac nigrescentia omnia,
 Somniis et vertigine referta ;—
 In aquas renidenteis subter ;
 In solem splendidè delabentem.

Tandem viridi ac croceo vestitu
 Quendam sentit adolescentem
 Per purpureum crepusculum appropin-
     quare,
 Per splendores occidui solis.
 Fronti hujus imminent cristae virides,
 Capilli mollissimi auro relucent.
 In aperto ostio astans
 Hiawatham aspexit diu,
 Marcidi vultûs miserens :
 Mox, molliter ut Auster quondam
 Per arborum cacumina suspirat,
 Tali voce, " O Hiawatha ! " inquit,
 " Ad coelum tuae pertingunt preces,
 Quia neutiquam, ut ceteri, oras,
 Aut ut vĕnĕre peritius
 Aut ut piscĕre prosperius ;
 Neque ut in pugnâ devincas,
 Et inter bellatores clarescas ;
 Sed ut populo prosis tuo,
 Atque omneis populos bees.
 A Domino Vitae descendens,
 Homini amicus Zeānus,
 Vĕni te admoniturus,
 Quonam decertans pacto
 Rogata tu tua evincas.
 E frondeo cubili insurgens,
 Mecum, O adolescens, luctare ! "

Hiawatha, famē languidus,
 E frondeo cubili assurgens
 In occidui solis rubores
 Prodiit, cum Zeano luctaturus.
 Ipso recreabatur contactu,

Ut novâ repletus vitâ ;
 Jamque spes et audentia et vigor
 Per pectus nervosque subsultant.

Ibi sub rutilante vesperi
 Colluctabantur sine fine :
 Sed quanto certant vehementius,
 Augetur vis Hiawathae,
 Donec ruunt circum tenebrae
 Atque ardea suis e latibulis
 Inter paludes strepitans
 Dolorem ac famem profitetur.
 Tunc Zeanus, " Jam satis est,"
 Hiawathae arridens inquit :
 " Sed cras, sole occidente,
 Iterum te venio probatum."

His dictis, illico evanuit :
 Utrum, velut pluvia, absorptus,
 Anne, velut nebula, dispersus,
 Neque vidit neque sciebat Hiawatha.
 Evanuisse modo illum sensit,
 Seque desolatum deficere,
 Dum lacus patet subter nebulosus,
 Et superne natant astra.

Cras atque postero die ;
 Quando Sol per coelum descendens,
 Tanquam pruna rutila atque ardens
 E Numinis Supremi foco,
 In aquas occiduas degreditur ;
 Venit Zeanus in certamen,
 Venit probaturus Hiawatham,
 Adventu obscurus, ignotus,
 Ut ros ex inani appāret
 Et rursus in inane redit,

Tactu telluris concrescens,
Sed in comteatu aciem effugiens.

Ter sub rutilante vesperi
Illic colluctantur,
Dum ruant circùm tenebrae
Atque ardea palustribus ex latebris
De fame queratur stridens :
Id auscultans Zeanus substitit.
Procerus appāret formosusque
In viridi suo ac croceo vestitu,
Sudore ex illo certamine
Tanquam roris guttis perfusus,
Dum cristae huc illuc quassatae
Anhelitui ipsius annuebant.

Tum fatur : “ O Hiawatha !
Fortiter mecum certasti,
Triplici colluctatus discrimine.
Tibi ergo triumphum dabit
Dominus Vitae, qui nos intuetur.”
Super his, “ Cras,” inquit arrīdens,
“ Ultimus erit certaminis dies
Et ultimus tibi jejunii.
Me postquam tu deviceris,
Effossum cubile parato,
Ubi pluviae desuper ingruant,
Ubi sub solīs vultu tepescam.
Hunc tu vestitum viridem croceum,
Cristas has trementeis, despoliato :
Humum mihi, defosso subter,
Mollem, laxam, lēvem facito.
Dormientem ne manūs hominis,
Ne vermis, neve corvus, me vexet,
Neve noxiae herbae strangulent.

Tu modò ipse obiens custodito,
 Donec evigilabo ac vivus resurgam,
 Exsiliamque in apricum jubar.”

Talia effatus discessit.

At per quietem Hiawatha
 Caprimulgum vociferari audiebat
 Casulae solitariae insidentem,
 Torrentemque allabi juxtà
 Garrientem nemori caliginoso.
 Suspiria sentiebat frondium
 Aurâ nocturnâ submotarum :
 Haud secus, quàm quis dormiens
 Murmura audit longinqua, susurros somniorum.
 Sic tranquille quiescebat Hiawatha.

Postero autem die Nocomis,
 Septimo illo jejunii die,
 Cibum Hiawathae advehens
 Cum precibus ac fletu venit,
 Ne fame devincatur
 Et per jejunium pereat.
 Atqui ille neque gustavit neque tetigit ;
 Dixit tantummodo, “ O Nocomis !
 Opperitor occasum solis,
 Dum tenebrae circum ruant,
 Quando e vastis suis paludibus
 Stridulâ voce ardea
 Proclamabit finitam lucem.”

Domum Nocomis flens redit,
 Hiawathae suo timens,
 Ne nimio jejunio emoriatur.
 Ast ille, sessione defessus,
 Adventum Zeani expectat,
 Donec umbrae, longioribus lineis

In Orientem trameantes,
Agros saltūsque interstinguant.
Sol tandem coelo decīdit
Occidentis fluctibus innatans,
Sicut rubrum Autumni folium
Deciduum aquis insīdit
Gremioque aequoris sorbetur.

Atque ecce ! adolescens Zeanus
Cum molli crine relucente,
Cum viridi ac croceo vestitu
Et procero cristarum splendore,
Stans in ostio, annuit manu.
Tunc, ut qui dormiens ambulat,
Marcore pallidus, sed intrepidus,
E casulâ exiit Hiawatha,
Cum Zeano luctaturus.

Mox rura rotantur vertigine,
Permistis coelo ac silvis ;
Et forti in pectore subsultat
Cor illi, ut acipenser vi multâ
Retia rupturus prosilit.
Tanquam annulus ignis rutili,
Circùm flagrabant infima coeli ;
Quasi centum uno in orbe sōles
Illum luctatum contuerentur.

At repente solus Hiawatha
Viridi in herbâ astat relictus,
Certamine anhelans effreno ;
Coràmque exanimus jacet
Passis crinibus adolescens,
Cristâ vestituque discisso,
Mortuus sub sole occidenti.
Deinde, ut jusserat Zeanus,

Fossâ Hiawatha cavatâ
 Despoliavit vesteis cristasque,
 Corpusque commisit humo
 Molli ac laxae lëvique.
 At tristibus ex paludibus ardea
 Instrepens profitetur angorem.

Carum ad domicilium Nocomidis
 Tum demum redit Hiawatha
 Completis jejunii diebus.
 Sed neque locum illius luctationis
 Obliviscitur, neque illam fossam
 Ubi dormiens jacet Zeanus
 Sub pluviâ seu apricis solibus,
 Cum vestibus ac cristâ marcente.
 Quotidie custodiebat Hiawatha,
 Nigram suprâ humum molliens.
 Insectas noxiasque herbas
 Expurgat, infestoque strepitu
 Regem corvorum abigit.

Et tandem plumula virens
 E terrâ lentè submittitur ;
 Mox altera atque altera provënit :
 Denique ante finitam aestatem
 Ibi pulcerrima constitit
Zae Indicanae seges,
 Molli vestitu relucens,
 Procëris aureis cincinnis.
 Tunc aestu abreptus gaudii
 Magnâ voce inclamat Hiawatha :
 “ Ecce huc redūx Zeanus !
 En seges homini amica ! ”

* * * * *

[*Fragmentum e seriore capite.*]

Ergo canendum nostro in carmine
De posterâ annorum felicitate
Per agros Ojibbawaiarum
Amoenos illos ac pacatos.
Defossâ sęcuri cruentâ,
Defossâ bellatoris clavâ,
Cum ceteris belli telis,
Obsoleverat cantus praeliorum
Pacatos inter 'populos.
Venatores metu immunes
Huc illuc evagabantur.
Contextis betuleis cymbis
Piscabantur in lacu vel in amnibus.
Cervum sagittâ, fĭbrum pedicâ
Captabant : mox, viris absentibus,
Tutâ feminae domi operâ
Acernum cogebant saccharum,
Oryzam e pratis colligebant,
Pelleisque cervinas ac fĭbrinas
Depsebant patrium ad morem.
Beatis circumcirca vicis
Constiterunt segetes ex zeâ,
Ubi viridis lucebat Zeanus
Cristis annuens aureis
Cum apricis mollibusque cirris,
Copiâ terram replens.

Feminae ipsae vernam sub horam
Agros fertileis latè serebant
Defosso subtus Zeano.
Feminae item, quum vi Auctumni
Segeti flavescit foliorum viror,
Et grana mollia succida
In flavum muricem durescunt ;
Maturas carpebant aristas,
Marcidas destringebant glumas,
Ut quondam luctatorem Zeanum
Despoliavit Hiawatha,
Qui primus *Epulum* fecit *Zeani*,
Atque omni populo promulgavit
Novum Daemonis Supremi donum.

CAPUT VI.

AMICI HIAWATHAE.

Duos prae ceteris amicos
 Hiawatha unice diligebat
 Intimâ devinctos necessitudine ;
 (Quibus, sive gaudens sive dolens
 Dexteram cordis porrigebat ;)
Chibiabum, musicae p̄ritum,
 Atque hominum validissimum *Quasindam*.

Aperta inter hos tres semita
 Nunquam est situ obsessa.
 Ergo rerum m̄alarum vulgatores,
 Aves fallaciam garrientes,
 Auribus delata hausturis
 Carebant, neque inter hosce
 Simultates poterant serere.
 Nam inter se aperte colloquentes
 Consilia mutuo reticebant,
 Dum ponderant atque excogitant
 Ut humanas prosperent genteis.

Carissimus longe Hiawathae
 Lenis ille Chibiabus fuit,
 Manu peritissimus musicae,
 Voce cantare suavissimus.
 Pulcer ille et perquam simplex,
 Fortis vir, femineâ teneritate,
 Flexilis instar salignae virgae,
 Ut cervus cornutus eminens.

Ille quoties caneret, vicus auscultabat,
 Omnibus congregatis bellatoribus,
 Omnibus circumfluentibus feminis ;
 Quibus excelsum nunc injiciebat animum,
 Nunc mollem misericordiam ciebat.

Tibias e cavis calamis
 Tam canorâ lenitate finxit,
 Ut torrens agresti in dumeto
 Sua cohibuerit murmura,
 Avesque cantu destiterint,
 Et sciurus caudâ erectâ
 In quercu desiverit garrutum,
 Et cuniculus voce delentus
 Natibus suppositis insederit.

Atqui torrens, cursu fluminis
 Tardato, " Chibiabe !" inquit ;
 " Molliter ut vox tua cantat,
 Sic fluctūs meos doceas sonare."

Porro fringilla cyaneola
 " Chibiabe !" inquit invida ;
 " Cantūs sine more protervos,
 Velut tuos, effreneis me doceas."

Quin rubecula, plena gaudio,
 " Mělös, O Chibiabe !" inquit,
 " Dulce ac tenerum tu doceas me,
 Velut tuum, abundans laetitiâ."

Mox, tristi plorans singultu,
 Caprimulgus, " Chibiabe !" inquit,
 " Luctuosos me doceas sonos,
 Acerbos, instar tuorum."

Nam quidquid sonat Natura,
 Ex hujus linguâ sonabat suavius ;
 Et quidquid cor hominum emollit,

Tenerioribus eloquebatur numeris.
Quippe canebat de pace ac libertate,
De venustate, suspiriisque amoris,
De morte, deque vitâ in insulis
Illis beatorum immortalis,
In Regni terrâ Futuri.

Carissimus sane Hiawathae
Fuit ille lenis Chibiabus,
Omnium peritissimus musicae,
Omnium cantare dulcissimus.
Hunc propter lenitatem diligebat
Et propter carmen effascinans.
At carus fuit item Hiawathae
Mortalium validissimus Quasinda,
Vi corporis longe ceterorum
Vireis hominum exsuperans.
Hunc ipsas ob vireis diligebat,
Quippe merae bonitati addictas.
Qui quidem arbores portabat humero,
Cedros tanquam lanceas projiciens :
Retia digitis, ut stramenta, rumpebat,
Et scopulos eruebat e sedibus.
In decursu amnis rapido Pautingis
Fibrorum Regem ut vidit luctantem,
Imos in gurgites demersus ipse
Fibrum retulit undis suffocatum.

Tale fuit, ut memoravi,
Par amicorum Hiawathae.
Diu concordēs degerunt
Corde aperto colloquentes,
Dum inter se multa excogitant,
Ut humanas prosperent genteis.

CAPUT VII.

HIAWATHAE CYMBA.

(1) Betulae dixit Hiawatha,
 "Gilvam da mihi corticem tu,
 Quae annem juxta rapidum in valle
 Excelsa et procera crescis !
 Cymbam volo lēvem contexere,
 Navigium cursu celere,
 Quod summo amni innatet
 Velut Auctumni folium,
 Velut lūteum aquatile lilium.
 Quare, O Betula ! pallam tuam
 Albae cutis involucrum, exue ;
 Nam adest, ecce ! aestas ;
 Sol in caelo calescit,
 Neque jam tegumento est opus."

Talia magnâ voce Hiawatha
 Solum per saltum insonuit
 Rapide delabenti Taquamenavio,
 Dum aves superne hilariter
 Mense florifero cantillabant ;
 Et caelorum lumen maximum
 Sol experrectus somno,
 Exsiliens clamabat, " Ecce me !"
 At arbor in aurâ matutinâ
 Cunctos per ramos agitata

Cum suspirio dixit patiens,
 “Ergo capias tu pallam meam.”

Tum cultro amputavit corticem
 Infimis sub ramis supra,
 Summis super radicibus infra,
 Donec exsudaret succus.
 Mox truncum desuper ad imum
 Dissecuit plane corticem,
 Quam, ligneo sublevatam cuneo,
 Integram trunco detraxit.

(2) “Ramorum, Cedre! tuorum aliquot
 Validorum da mihi, ac flexilium,
 Qui cymbam mihi constabiliant,
 Addantque infra firmitatem.”

Cedrum pertentavit summam
 Horror atque ejulans querela,
 Quasi contumaciam mussitans:
 Tamen deflexa susurravit,
 “Ramos meos, si vis, capias.”

Jam cedrinos ramos succēdit
 Atque in compaginem fabricatur
 Instar parium compositorum arcuum.

(3) E contortis tuis radicibus,
 O Larix! da mihi aliquot,
 Quae cymbae bene colligent
 Oras, ne madefiam,
 Irrumpente undâ fluvii.

Tum cunctas per fībras larix
 Aurâ matutinâ inhorrescens,
 Cirris suis fronte ejus tactâ
 Longùm suspiravit moerens:
 “Ergo cunctas, Hiawatha, capias.”

Ille tenaceis laricis fibras

Vi multâ erutas ex humo
 Cum cortice ipsâ consuit,
 Cum compagine astrictè colligat.

(4) "Balsamum da mihi," inquit,
 "Rēsīnamque tuam, O abies !
 Quâ suturas arcte jungam
 Fluvii undam exclusuras,
 Ne irrumpens me madefaciat."

Atque abies procera et pullata
 Per nigrantia sua vestimenta suspiravit,
 Instarque littoris lapillis plangentis
 Fletu luctuoso respondit :
 "Ergo balsamum tu capias meum."

Itaque balsami cepit lacrimas
 Et rēsīnam ex abiete multam,
 Quibus oblīta unaquaeque sutura
 Ac rima excluderet aquam.

(5) "Spinās mihi tuo ex corpore,
 O Erinacee," inquit, "da cunctas ;
 Quibus collarem fabricer catellam
 Ac cingulum Veneri meae,
 Duasque stellas thoraceas."

Ex cavâ arbore Erinaceus
 Oculis circumspectans veteriosis,
 Spinās, sagittarum instar,
 Humi lucentis projecit,
 Per implexam narium barbā
 Inter sopores murmurans :
 "Ergo capias tu spinās meas."

Ille ex humo collectas spinās
 Radicum ac baccarum succo
 Tinxit in varios colores,
 Rubrum, caeruleum, croceum.

Has cymbae interstinxit,
 Lucidum ventri cingulum,
 Prorae fulgentem torquem,
 Par stellarum pro mammis micans.

Sic betulea cymba in valle
 Propter annem est contexta
 Ipso in gremio silvae.

Ergo vita inerat silvestris,
 Horrenda sane ac magica ;
 E betulâ sua levitas,
 E cedro suum robur,
 E larice nervorum lentitudo.

Jamque innatabat amni
 Velut auctumnale folium,
 Velut lūteum aquatile lilium.

Neque erant remi Hiawathae,
 Neque remige omnino opus erat.
 Nam ipsius voluntate cymba
 Et nutu animi movebatur ;
 Velociter, lente, dextrâ, sinistrâ,
 Progrediens, recedens, se convertens.

Tum amicum illum validissimum
 Quasindam opitulatum accersit,
 Ut ex anne stipites demersos
 Et arenaceos pulvinos expurget.
 Quasinda directe in annem
 Demersus subtèr vagabatur
 Lutrae seu fībro compar :
 Vel, humeris tantùm exstans,
 Eruebat ramos, stipites,
 Manibus egerebat arenam,
 Pedibus eradicabat algam.

Sic violenti Taquamenavii
Praeter multipliceis amfractūs
Descendit Hiawatha meus,
Gurgites ac vada praetervectus,
Dum validus ille Quasinda
Gurgites praenatabat, astabatve in vadis.
Sursum deorsum, annem pervagantes,
Huc atque illuc, inter insulas,
Objicibus alveum liberavere,
Veteribus extractis arboribus,
Glareâ syrtium dissipatâ,
Donec tutum foret ac certum iter,
Viâ populis̄ apertâ fluviali,
E montanis aquarum fontibus
Ad flumina Pautingis,
Ad Taquamenavii usque s̄inum.

CAPUT VIII.

HIAWATHAE PISCATIO.

FORAS in aequor maximum,
 Lacum latissime relucentem,
 Cum piscatoriâ suâ lineâ
 E tortâ cedri cortice
 Solitarius exiit Hiawatha
 Cymbâ laetus betuleâ,
 Regi piscium squalo acipenseri
 Insidias hamo facturus.

Per claritatem aquae pellucidae
 Inter profunditates procul
 Pisceis cernebat natanteis,
 Interque hos lūteam percam
 Veluti jubar in gurgite ;
 Et in altâ subtùs arenâ
 Astacum, instar araneae
 Ipso in fundo rēpentem.

Hiawathae in puppi sedentis,
 Cum lineâ e cedro piscariâ,
 Cristas aura matutina
 Agitabat, ut cicutarum ramulos.
 Sciuri, in prorâ cymbae
 Caudâ erectâ sedentis,
 Villum aura matutina
 Agitabat, ut herbas campestreis.

Atqui in albâ fundi arenâ
 Jacebat ingens piscium Rex
 Squalus acipenserum maximus,
 Branchiis aquam respirans,
 Pinnis ut vanno plangens,
 Caudâque detergens glaream.
 Gravi contactus armaturâ
 Jacebat, utrimque scutatus,
 Osse munitus frontem plano,
 Sed latera, dorsum, humeros
 Spinis horrens osseis.
 Pigmentis autem bellicis distinguitur,
 Trabeatus croco, rubro et caeruleo
 Mixtis fuscis nigrique maculis.
 Illic in fundo jacebat
 Pinnis purpureis leniter plaudens,
 Dum cymbâ in betuleâ
 Supra vehebatur Hiawatha
 Cum piscariâ e cedro lineâ.

“ Escam cape meam, O squalè !”
 In profunda clangit desuper Hiawatha.
 “ Aquis egressus experire,
 Uter sit nostrûm validior.”
 Tum demissâ sub aquas limpidas
 Cedrinis corticibus escâ,
 Responsum frustra expectabat :
 Diuque oppertus, hostem sonitu
 Provocat etiam clariore.

Sed lente verrens, squalus subtèr
 Quiescit suspiciens, auscultans.
 Tandem lupo aït : “ Heus tu !
 Improbi illius escam arripe,
 Lineamque praemorsam aufer.”

At vero Hiawatha, dedignans
Quando lupum videt appropinquare,
Repudiat objurgans hostem,
Isque victus pudore demergitur.
Orthagorisco dein *Molae* eadem
Imperat squalus ; sed itidem
Quando hic, re infectâ, rediit,
Tunc Rex ipse piscium, commotus
Ex albâ fundi arenâ,
Iracundo corporis gestu
Penitus per nervos quatitur.
Laminas armaturae clangit,
Pigmentis fulgidissimus bellicis ;
Mox in apricum jubar
Saltu subjicitur concitatissimo :
Et (posteros si oportet credere,
Quae atavi tradidere miracula,)
Faucibus absorpsit ingentibus
Et cymbam et Hiawatham.

Atqui hic tenebrôsâ in cavernâ,
Ut caudex nigro in flumine
Caecus decurrente praecipitatur,
Tamen vi validâ connisus
Et mănibus circumcirca palpans,
Cor squali strenuus avellit :
Atque is demortuus illico
Ad summas aquas submittitur,
Ubi vix per fauceis maximas
Et aura et lux intrabat.
Jamque hilari cum garritu sciurus
Saltu projectus in ostium
Caudam ad auras praepandit,
Quo remige squalus ingens

In ripam sensim devehitur
Cum cymba et cum Hiawathâ.

Tum gratus animi exclamat Hiawatha :
“ Sciure ! amice mi parve !
Operam navâsti fortissimam,
Grateis nomenque meritus.
Ergo exinde te sempiternò
Pueri *pandicaudam* vocitabunt.”

Jam squalus in ripam illisus
Lapillorum ciet stridorem,
Atque extemplo Hiawatha exsilit.
Hic dum ad Nocomida redit,
Plurima gaviarum nubes
Descendit in squali cadaver.
Neque ille deturbat galias,
Vulcreis hominibus amicas,
Sed Nocomidi benignus aït :
“ Harum satietatem opperire,
Ut, ventribus epularum plenis,
Ad palustrium nidorum Penateis
Cum sole occiduo avolent.
Tunc, quidquid ollarum habes aut ahenorum,
Allato, in usum brumae
Sebaceum nobis unguen concoquito.”

Illa solis occasum exspectat,
Quoad sol Noctis pallidus
Aequori luna tranquillo
Instaret, et satures gaviae
Ex epulo strepitantes surgerent.
Hae per igneis caeli occiduos
Insulas alis longinquas
Junceosque nidos petebant.
Tum, dormiente etiam Hiawathâ,

Nocōmis sub lunâ edurabat
Laboribus consumens horas,
Donec sol ruber exurgens
Argenteae lunae succederet.
Deinde a juncetis insularibus
Famelicae remeantes gaviae
Escam matutinam reflagitant.
Sic triduum ac trinodium alternae
Gaviaeque et vetula Nocōmis
Adipem praedae exuebant,
Dum undae costas permanârunt,
Nec quidquam in arenis amplius
Restitit praeter osseam compaginem.

CAPUT IX.

MAGI CAEDES.

IN littoribus æquoris lati,
 Lacûs immensùm relucentis,
 Astabat Nocōmis vetula,
 Indice digito super aquâ
 Occidentem denotans regionem
 Inter purpureas vesperis nubeis.
 Sol rutilus delapsu atroci
 Caelo inurebat semitam,
 Incendia pone se spargens ;
 Sicut hostis, qui immensis in pratis
 Lentâ recedit fugâ,
 Sua vestigia incendit.
 Mox, nocturni instar solis,
 Luna, pleno ore adversa,
 Ex insidiis repente insurgens,
 In cruentâ fratris orbitâ
 Urget, vultu discolor
 Ex igneo illius fulgore.

Tum vetula Nocōmis ad occasum
 Indice digito denotans,
 Talia Hiawathae aït :
 “ Illic habitat magorum maximus,
 Divitiarum ac muricis daemon,
 Margariteâ pennâ insignis ;
 Cujus in stagno piceo

Maximos serpenteis igneos
Contortos ludenteisque videas,
Custodes illius tremendos :
Ast aqua stagni picea
Longe lateque atra pertingit
Ad purpureas usque nubeis vesperis.
Teterrimus ille magorum omnium
E paludibus febrem albamque nebulam,
Venenatos pestium vapores,
Cum morbo ac morte nobis immittit.
Ergo clavam cape atque arcum
Cum sagittis iaspere praefixis,
Caestusque, et betuleam cymbam
Sebo squali latera perunctam,
Ut per atrorem aquae piceae
Velociter praetervectus occidas
Magum hunc immisericordem,
Et populum e febre liberes,
Quam e locis uliginosis exhalat.”

Illico tunc Hiawatha meus
Paratu se bellico instruxit,
Et betuleam deduxit cymbam.
Hujus latera manu palpavit,
Laetusque “ O mea ! ” inquit,
“ Ubi igneos serpentes videbis,
Ubi piceum flumen, prosilīto.”

Tum prorsum exsilit cymba,
Sublimisque animi Hiawatha
Tristem sine more cantum belli
Clangit : sed voltur superne,
Ales ille belli maximus,
Volucrium dominus pennatarum,
Stridens caelum pervolat.

Serpenteis celeri cursu igneos,
 Ingenti protentos corpore
 Ipsum trans aditum contorto,
 Commotam per aquam splendenteis
 Cristis ardentibus sublatis,
 Nebulamque vaporosam exaestuanteis,
 Accedit Hiawatha ; et intrepidus
 Arrepto arcu fraxineo
 Sagittas iaspere praefixas
 Inter serpenteis profudit.
 Quoties nervus insonuit arcui,
 Toties acclamat vox belli ;
 Quoties stridit ex arcu sagitta,
 Toties morte ejulat serpens :
 Donec omnes nuper ignei
 In cruentâ aquâ volutantur
 Exanimes ; per quos Hiawatha
 Collaudans celerem cymbam
 Hortatur in piceum flumen.
 Proram sebo acipenseris
 Ac latera probe perunxit,
 Ut per atrores velociter
 Praeterveheretur stagni picei.

Totam per noctem navigabat
 Illâ super aquâ segni,
 Situ seculorum obductâ,
 Juncis atrâ putrescentibus,
 Gladiolis ac foliis liliaceis
 Rancidâ, stagnante, inanimi,
 Horridâ, tristi ; quam lustrabat
 Pallide coruscans luna
 Et fatua paludis lux,—
 Qualem lemures accendunt ignem

In nocturnis fessi castris.
 Lunâ albicabat aër,
 Umbris nigrabant aquae,
 Circumque culices infestissimi
 Bellico cantu consonant ;
 Et faculas suas muscae flammeae
 Agitant, erroris illicium ;
 Et ranarum caput turpissimum,
 Luce sublustre pallidâ,
 Flavis eum contuens oculis
 Mox se cum singultu demersit.
 Extemplo mille sibili
 Super palustria ferebantur ;
 Necnon ardea in margine junceo
 Heroïs adventum procul nuntiat.

Sic ille ad Orientem processit,
 Donec luna in infimo coelo
 Vacuo torpuit lumine ;
 Sed sol ponè calentissimus
 Humeros incedentis adurebat ;
 Et in clivo a fronte sublato
 Appāret tugurium relucens
 Maximi magicæ artificis.
 Dein iterum cymbam hortatur,
 Quae, penitus nervis commota,
 Uno pervicax saltu
 Liliorum, iridum, juncorum
 Implexūs superavit ; et illico
 In ripâ ulterius siccâ
 Astitit incolumis Hiawatha.

Protinus a relucente tugurio
 Degreditur magus terribilis,
 Procerus, humeris latissimus,

Niger, aspectu horrendus,
 Totus murice obtectus,
 Margariteâ fulgens pennâ,
 Et telis instructus bellicis ;
 Pictus diluculi instar,
 Virgatus ostro, caeruleo, croco,
 Aquilarum cristatus pinnis,
 Quae sursum extrorsum prominent.

Tum maximum incipit proelium
 Omnium, quotquot Sol aspexit
 Vel alites bellici opperti sunt,
 Totum per aestivum diem.
 Loricam namque magi muriceam
 Nec tela nec caestus nec clava
 Valuit verberibus convincere :
 Donec Hiawatham fractum animi
 Picus ex arbore monebat,
 Ut magum in summo capite
 Inter cirros sagittâ feriret ;
 Ibi tantum patere vulneri.
 Tres sagittae Hiawathae restabant :
 Has retinet, opportunitatem exspectans.
 Tandem, dum hostis se demittit,
 Saxum enorme jacturus,
 Ipsumque nudat occiput,
 Percutitur a victore Hiawathâ.
 Jamque nihil ars magica valet,
 Nec margariteae splendor pennae ;
 Sed igneos Mortis oculos
 Per tenebris obviam cognoscit,
 Caditque coram inanimis,
 Ut in campo procumbit bonassus.
 Tum Picum gratus Hiawatha,

Inter ramos tetricae pini
Insidentem, ad se vocat ;
Et, tantam ejus operam honorans,
Cirrum cruentavit plumarum
Parvi pici in vertice :
Quem cirrum hicce puniceum
Ad hunc usque diem gestat,
Antiqua testantem merita.

At e tugurio Hiawatha
Divitias victi extulit ;
Pelleis depstas multumque muricem,
Bonassi fibrique villos,
Murium silvestrium diversarum
Nigras niveasque villosas pelleis ;
Balteos, catellas, crumenas e murice,
Gemmis muriceis insigneis pharetras
Sagittis refertas, in spiculo argentatis.
Dein domum navigavit exultans
Aquam per piceam, per anguium stragem,
Cum egregiis pugnae tropaeis,
Cum clamore et cantu triumpho.
Illic in littore consistebant,
Adventum heroïis opperientes,
Nocomis, Chibiabus, Quasinda,
Et vicus saltatione festivus.
Inde epulum fecere Hiawathae,
Qui magum occidisset teterrimum,
Albae nebulae palustris creatorem,
Auctorem febris ac lethi.
Sed Hiawatha tubuli sui scapum
Puniceis plumis exinde ornabat,
Merita illa pici commemorans ;
Atque omni populo divitias magi
Benignus viritim divisit.

CAPUT X.

HIAWATHAE EXPEDITIO NUPTIALIS.

“E POPULARIBUS tuis sponsam accipito,”

Hiawatham monebat vetula Nocomis :

“Neve ignotam ex longinquo adsciscito.

Quale lare in domestico est ignis,

Tale vicini filia frugi :

Quale lux stellarum aut lunae,

Tale est pulcerrima exterarum.”

Sed Hiawatha, varie distractus

Spe, metu, tenero cupidine,

Vigil somniabat de Minnehahâ,

Dacotarum virgine amabili.

Itaque respondet : “Cara Nocomis !

Gratus sane est ignis foci ;

Sed mihi jucundior stellarum,

Jucundior lunae est lux.”

Ast illa : “A ferocibus Dacotis

Inimicitiae et bella minantur :

Veterum bellorum patent vulnera,

Crudius fortasse exarsura.”

Ille ridens : “Idcirco (inquit)

Dacotarum virginem prae ceteris

Ego mihi in connubium peto ;

Ut, coalescentibus pöpulis,

Coalescant utrorumque vulnera.”

Ergo decessit Hiawatha
 In regionem Dacotarum,
 Pulcrarum feminarum terram ;
 Per rusceta collium perque prata,
 Per silvas interminatas,
 Per silentia desertorum incedens,
 Longo labore indefessus,
 Corde gressus praeventente.
 Tandem aquarum praecipitium
 A decurrente Minnehahâ
 Dulcia tonitrua per silentium vocantia
 Pectus appropinquantis deleniunt.
 Ille in margine silvae
 Inter umbras ramosas ac jubar
 Greges damarum pascenteis
 Non conspectus conspicit.
 Tum arcum hortatus ac sagittam,
 "Ne me destitue ! ne te deflecte !"
 Rubra per damae praecordia
 Telum tramisit argutum ;
 Et humero praedae subjecto
 Festinat iter destinatum.

In tugurii ostio sedebat
 Vetus ille sagittarum faber
 In terrâ Dacotarum mucrones
 Ex iaspere et achate concinnans ;
 Filia autem sedebat juxtâ
 Pulcra,—Minnehaha amabilis,
 Componens scirpeas storeasque.
 Ille de praeteritis rebus,
 Haec de futuris cogitabat.
 Ille de priscis venatoribus,
 Quibus nemo jam viveret compar ;

Haec de juvene quodam venatore,
 Qui sagittas patris pridem emerat ;
 Quem sane pater laudaverat
 Ut fortem virum atque sagacem.
 Numne iterum a torrente Minnehahâ
 Idem fortè sagittas petet?—
 Talia meditans, vacuis oculis,
 Manūs intermisit industrias.
 Inter haec frondium agitatio
 Et hominis gressūs auditur :
 Mox genis et fronte fervidâ
 Damam in humero portans
 Prodiit subitus Hiawatha.

Illum severâ cum modestiâ
 Vetus sagittarum faber
 Assurgens salvere jubet.
 Sed Hiawatha damam ex humero
 Ad virginis pedēs deponit ;
 Quae leni vultu ac voce
 Iterum jubet illum salvere,
 Atque in tugurium invitat.
 Amplum sane erat tugurium,
 Cujus per altam januam
 Erectus intraverit Hiawatha ;
 Sed cristae ex aquilis inhihent.
 Parietes tugurii, de pelle cervinâ
 Corticibus maceratâ, albent nitidi ;
 Ejusdem in aulaeis depicti
 Fulgent Dî Dacotarum.
 Sed Minnehaha, prompto cibo,
 Aquam e rivulo attulit ;
 Cibum fictilibus in ollis,
 Potum in ligneis pateris.

Hospitem patremque auscultat,
 Neque vocem ex ore rumpit.
 Auscultat quidem ut in somnio,
 Dum plurima narrat hospes,
 De vetulâ altrice Nocomide,
 De Chibiabo vate musico,
 De Quasindâ hominum validissimo,
 Deque laetitiâ et opulentiâ.
 In regione Ogibbawaiarum,
 Jucundâ terrâ ac pacatâ.

“Post bella et multum sanguinem
 Inter vos et nos pax constat ;”
 Inquit ille : tum lentiùs perorans,
 “Quae pax ut sit perpetua,
 Da mihi, O pater, hanc virginem,
 Minnehaham Dacotidum pulcerrimam.”

At vetus sagittarum faber
 Interposito silentio fumat :
 Filiam paterno cum amore,
 Hospitem exsultanter contuetur.
 Tandem serio vultu respondet :
 “Quidquid vult Minnehaha, ego volo :
 Tuum pectus se explicet, Minnehaha !”

Atqui amabilis Minnehaha
 Amabilior tum aspectu astabat.
 Neque lubens, neque invita, sed erubescens,
 Leniter Hiawathae assīdit,
 “Teque (aīt), O marite ! sequar.”

Sic sponsam ambivit Hiawatha ;
 Sic Dacotae sagittarum fabri
 Filiam nactus est conjugem.
 Hanc, mănibus mutuo junctis,
 E tugurio secum duxit

Per loca silvestria, pratensia,
 Senem linqvens solitarium
 Sui tugurii in januâ.
 At praecipites amnis aquae
 E longinquo alloquentes
 Salvere jubebant Minnehaham.

Senex ad laborem rediens
 Apricâ in januâ sedet,
 Secum murmurans admiransque,
 Quòd filia dilecta et pia
 Patrem senem opis indigentem
 Deserit propter ignotum juvenem,
 Qui pennis fulget, calamis ludit.
 Hunc virgo sequitur pulcerrima,
 Hospitis gratiâ relinquens omnia !

Ceterùm decedentibus iter
 Jucundum, nec longum, videbatur,
 Per silvas immensùm extentas,
 Per florida prata, per monteis,
 Per fluvios depressasque convalleis.
 Tardiùs incedebant; nam vîreis
 Conjectabat ille Minnehahae,
 Quam suis in brachiis portabat
 Trans latissimorum amnium vim,
 Nec graviorem aestimabat plumâ
 Vel suâ verticis cristâ.
 Impeditam aperiebat semitam,
 Noctuque sub ramorum fornice
 Cubile e cicutis construebat,
 Igni e pineis nucamentis
 Siccis ante ostium accenso.
 Cum peragrantibus peragrabant aurae
 In campos pratenseis silvasque.

Illorum somnum stellae
 Insomnes noctu intuebantur.
 Ex quernis insidiis sciurus
 Ācer-amanteis aspexit :
 Necnon cuniculus, de semitâ
 Cursu citato elapsus,
 Natibus insīdens, amanteis
 Suo ex antro observat.

Viatoribus dulcia aves carmina
 De laetâ tranquillitate canebant.
 “Macte tua felicitate, Hiawatha !”
 Inquit cyaneola, “quòd talem habes
 Te amaturam conjugem.”
 “Macte tuâ quõque felicitate,”
 Rubecula recantat, “O Minnehaha !
 Quòd maritum habes egregium.”

De caelis Sol benigno
 Inter ramos vultu effulgens,
 “O mei (inquit) liberi !
 Amor est pro jubare, odia pro umbris.
 Umbras cum jubare miscet aetas.
 Amore tu regito, Hiawatha !”

Luna quõque caelo despiciens
 Mystico fatidica splendore
 Frondeam permeat pèrgulam,
 Susurratque : “O liberi mei !
 Dies est impiger, nox quieta ;
 Vir imperiosus, femina imbecilla.
 Ego solem, sol me sequitur,
 Mihi dimidium imperii concedens.
 Tu patientiâ regito, Minnehaha !”

Sic domum remeant : tandem Hiawatha
 Ad vetulae Nocomidis tugurium

Deducit ignem domesticum,
Sidream lunaremque lucem,
Apricum pōpulo jubar,
Minnehaham pulcritudine egregiam
Pulcerrimas inter Dacotidas.

CAPUT XI.

HIAWATHAE NUPTIAE.

HIAWATHAE nuptias Nocomis
Sumtu effusissimo apparabat,
Missis per pagum legatis,
Qui, salignas ostentantes virgas,
In convivium cunctos vocarent.
Hi congregantur in nuptias,
Quidquid habent lautissimum, induti,
Villosas pallas, muriceos torqueis,
Pigmentis et pennis splendidi,
Gemmis cirrisque plumeis pulcri.

Paterae Nocomidis ex eduro ligno
Albicant, curatissime politae :
Cochlearia e cornu bonasseo
Curatissime polita nigricant.
Pro dapibus erant squalus lupusque,
A Nocomide capti et cocti ;
Tum caro siccata, urorum medullae,
Cervinae clunes, gibberes bonassei,
Flavae ex cultâ zeâ placentae,
Alterae ex incultâ oryzâ.

Sed comis Hiawatha, amabilis Minnehaha,
Curatrixque sedula Nocomis,
Epularum expertes, ministrabant
Silenter convivis suppeditantes.

Mox ex crumenâ lutrinâ
 Nocomis strenua tubulos
 Tabaco opplevit Austrino,
 Cum cortice russae salicis
 Foliisque fragrantibus immistis.
 Tum ad convivarum splendidissimum
 Conversa, "O Ventose (ait) bellissime!
 Saltatu nos aliquo solemni,
 Faustarum in gratiam nuptiarum,
 Exhilara, quaeso, si libet."

Ille, improborum bellissimus,
 Adolescentium stultorum solertissimus,
 Jocularis hilaritatis scurra,
 Artifexque effrenae protervitatîs,
 Ludos callebat umbratilibus,
 Idemque et apricos et nivaleis;
 Sive latrunculis ludendum foret vel disco,
 Sive soleis nivariis saltandum.
 A bellatoribus probris petitus,
 Ut imbellis, segnis, aleator,
 Feminarum se arrisu solabatur,
 Quae, quamvis improbum, diligebant
 Stultorum formosissimum Ventosum,
 Quem vulgus appellabat Procellarium.
 Dameam indutus tunicam,
 Albam, mollem, mustelinâ praetextam,
 Muriceis interfulgentibus gemmis;
 Tibialeis cervinas gestabat,
 Has quoque praetextas spoliis
 Ex erinaceo albâque mustelâ;
 Dein ocreas item cervinas,
 Crebris spinis gemmisque interstinctas.
 Plumâ olorinâ cristatus caput,

E calcibus vulpinas caudas reflectens,
 Flabellum penneum alterâ manu,
 Alterâ tubulum tenebat fumarium.
 Os nitidum lineis pictus variis,
 Flavò, luteo, caeruleo, minio,
 Cincinnos fronte demittebat
 Prolixos, oleo molliter nitentis,
 Femineo more particulatim plexos,
 Ex quibus fragrantium dependent
 Cirri herbarum varie nexi.
 Talis vir medios inter convivas
 Assurgens, dum resonat circum
 Tibia, tympanum, vox cantatrix,
 Pulcro flexibilis corpore, protenus
 Mysticos inchoat saltatus.

Primò astrictus, gravis, lentus,
 Furtivo pardi gressu
 Per pinos exiit, induit,
 Umbras cum jubare commutans.
 Mox, motu facilis celeriore
 Persultans, supersultans convivas,
 Vortice se rotat agili,
 Dum folia et pulvis et aura
 In gyrum rotantur simul.
 Tum casulam aversus, desilit
 In oram Lacus Maximi,
 Et arenas dementer jactatas
 Pedibus in aëra subjicit,
 Donec vento vorticoso cribratae
 In grumos congererentur ingentis,
 Qui, velut nivium tumuli,
 Lacustrem opplerent marginem.
 Tandem, labore defessus,
 Ad convivas redit exhilaratos :

Illic se placide flabello
 Ex meleagridum pennis ventilat.
 Tu vero, (si placet credere
 Quae tradidit vates Nawadaha,)
 Etiamnum in orâ lacûs
 Tumulos arenosos videas,
 Quos in nuptiis Hiawathae
 Congessit vafer ille Ventosus.

Postea ex Chibiabo musico,
 Omnium cantatorum dulcissimo
 Summoque amico Hiawathae,
 Carmen petebant tenerum,
 Jucundum, festivum carmen,
 Nuptiarum faustarum alloquium.
 At lenis dulcisque ipse,
 Hiawatham et Minnehaham contuens,
 Dulci voce tenerrimâ
 Cantum profundit mollissimum,
 Effascinamentum pectoris.

“ O mea dilecta, expergiscere !
 Flos mihi silvestris, avîs pratensis !
 Quae, oculis hinnuleum referentibus,
 Si me aspicias, protenus exhilaror,
 Ut rore lilia pratensia.
 Dulce tu mihi ex ore halas,
 Ut matutini fragrant flores ;
 Ut in mense cadentium foliorum
 Fragrant iidem vespertini.
 Nonne tuum ad occursum sanguis meus
 Ex corde penitus exsilit,
 Ut in mense clarissimarum noctium
 Exsultant sub lucem aquae ?
 Expergiscere ! nam cor meum gestit
 Tuae viciniae conscium,

Cantatque ut rami suspirant
 Jucundo in mense frāgorum.
 Tibi si quid displiceat, O dilecta !
 Tum meo assideat cordi moestitia,
 Ut lucidus nigrat annis
 Nubium umbris offusus.
 Tu si arrisisti, O mea dilecta !
 Tum mihi clarescit cor turbidum,
 Ut frigidi vestigia venti
 In annibus relucent sub sole.
 Nunc terra arridet et aquae
 Caelumque suprā serenum :
 Sed neque haec neque ego rideo,
 Nisi te adesse sentiam.
 Me, me, experrecta aspice,
 Quae sanguis es cordis mei palpitantis ;
 Dilecta, amata, expergiscere !”

Finito Chibiabi carmine,
 Ad Iagonem convivae convertebantur,
 Qui cunarum compageis Hiawathae
 Ex dissectâ tiliâ confictas
 Nervis tarandinis constrinxit ;
 Qui arcūs sagittasque fabricandi
 Artem postea edocuit,—
 Ut arcūs Hiawatha ex fraxino,
 Sagittas e quercu concinnaret.
 Hunc, senem et summum jactatorem,
 Ore deformem, orant,
 Ut fabulam aliquam hilarem
 In honorem nuptiarum enarret.
 Atque ille extemplo respondet :—
 “Mirabilem auscultate fabulam
 De Ossaeo atque ejus uxore,
 Filio Stellae Vespertinae.”

CAPUT XII.

IAGONIS FABULA.

NUMNE *Sol* descendit in aequore ?
 Anne illud, quod natat volatque,
 Aquas et aëra splendore tinguens,
Ruber est Olor, cruore vitali
 Purpurissans nubeis et undas,
 Magicâ vulneratus sagittâ ?
 En, revera *Sol* descendens
 Pronus se mergit in aequor.
 Caelum purpuro distinguitur,
 Undae puniceum fervent.
 Immo ! illac labitur *Olor* sanguineus,
 Jamjam lacu immoriturus.
 Alarum splendore caelum occupat ;
 Cruore fluctus inficit.
 Super hęc stella vespertina
 Per liquidam purpuram tremiscit,
 In fluctuante crepusculo suspensa ;
 Nisi si illud gemma est muricea
 In pallâ supremi *Daemonis*,
 Qui per crepusculum exspatians
 Caelum emittitur tacitus.
 Haec laetus vidit *Iago*,
 Dixitque : “ En sacrum sidus !
 Audite fabulam mirabilem
 De *Sideris Vespertini* filio.

"Olim, antiquis in diebus,
 Quorum memoria nobis periit,
 Quando caelum hominibus propius
 Dîque magis erant familiares ;
 In terrâ Aquilonis venator degebat,
 Decem pulcrarum adolescentularum pater,
 Procerarum, ut virgae sunt salignae :
 Harum autem minima fuit Owienia,
 Indomita, praeceps, taciturna, fanatica,
 Omnium sororum longe pulcerrima.
 Ceterae fortibus bellatoribus
 Nupsere superbis : sed illa procos
 Reppulit juvenes ac formosos ;
 Mox Ossaëo pauperi, deformi,
 Exacto aetatis flore, debili,
 Sciuri instar tussienti, nupsit.

"Attamen Ossaëus, animo pulcer,
 Vespertini fuit Sideris filius,
 Sideris muliebris, tenëri, ardentis.
 In filii sinu ignis paternus,
 In animo pulcritudo paterna fuit :
 Splendor illi sermonis item ex Sidere,
 Vitaeque mysterium arcanæ.
 Etenim Ossaëus a mago mutatus
 Amiserat pristinam formositatem.
 Multâ ille derisione vexatur
 A gloribus illarumque maritis,
 Formosis, pictis, cristatisque ;
 Neque uxor quidem amantissima
 Ipsum propter amorem curasque
 Eorundem contumeliis carebat.
 Tandem, quando cuncti in casulam
 Congregati, talia tractarent,

Ossaeus, corde permotus,—
 Oculis in Occidentem fixis,
 Ubi tremiscebat vespertinum sidus,
 Tenerum sidus muliebre,—
 Paternum agnoscit signum,
 Et intus murmurans, aït :

‘ O pater, meae uxoris miserere ! ’

Tum susurrans vox auditur
 A sidereâ longinquitate adveniens,
 Ex inani vastitate profusa
 Cum tenerâ harmoniâ mollis :

‘ Ossae ! fili dilectissimě !

En, rumpo tibi magorum vincula,
 Ut beati sitis tuque et tua,
 Et derisores poenas luant.’

“ Tum tremere casula et quassari,
 Sursum in auras elata
 E tenebris arboreorum cacuminum ;
 Mox vento citatissimo abripitur
 Sub roscidâ stellarum luce
 Solem versûs longe occidentem,
 Sideris vespertini domicilium :
 Atque omnia stätim mutantur.
 Ossaeus, suâ recuperatâ specie,
 Juvenis et decorus effulget.
 Sed pulchrae sorores maritique
 Noveni in novenas volucreis
 Varie coloratas conformatasque
 Mutati,—cantillabant, volitabant,
 Obliquo subsultu, superbo incessu,
 Plumis turgidi, improbe splendidi,
 Expansis caudis, garrientes, crocitantés.
 Sed Owienia incolumis retinebat

Ingenium, pulcritudinem, juventam :
Vestes duntaxat devenere splendidiore,
Candidâ ornatae mustelinâ
Et pennâ relucente argenteâ.
Ipsam et tugurium est mutatum :
Nam pro ligneis tecti tibicinibus
Argenteae fulgebant perticae ;
Proque cortice tecti, tegula
Lucebat velut squamae scarabaeorum.
Porro vasa lignea ac fictilia
In coccinum muricem pretiosum
Argentumve in purum sunt mutata.
Sed casula, abrepta illo impetu,
Per nubem vaporemque pellucidum
Vorticibus aurarum jactata,
Tandem inter caelestis splendor
Sub vespertino sidere quievit,
Ut nix in nivem demittitur,
Ut folium aquis insidit.

“ Ibi pater Ossaei lenissimus,
Crinibus enitens argenteis,
Vultu ille serenus tenero
Filium complexus excipit.
Illic per plurimos annos
Sub tranquillo ejusdem regno
Tranquillam degebant aetatem
Ossaeus et Owienia cum volucris
Suis affinibus protervis.
Atqui Ossaeo Owienia fidelis
Filium peperit dilectissimum,
Qui formâ pulcritudinem matris,
Ingenio patrem referebat.
Puer hic, arcu ac telis

Sagittariam exercens artem,
Avem plumis fulgentem
Crudeli sagittâ vulneravit.
Sed ante pedēs ei decīdit
Ah! neutiquam avīs pennata ;
Sed mortua jacuit adolescentula
Pulcro sinu cruentata.
Tum subitò novantur omnia.
Nam juvenis ventis raptatus,
Devehitur Orientem versùs,
Ubi Lacūs relucet ingens ;
Pòstque feruntur aves illae
Volitantes, vi multâ abreptae,
Pennis caducae lucidis,
Ut picta Auctumni folia.
Denique ipsa cum Ossaeo casula
Cumque Owieniâ pervenit simul,
Donec cuncti insulam in viridem
Gramineam, mediis in aquis
Maximi nostri Lacûs, congregantur.
Ast aves, iterum mutatae,
Formam quidem recuperavere humanam,
Staturâ humanâ minores ;
Quippe in Pygmaeos vertuntur.
Illic sub stellâ vespertinâ
Amoeno aestatis crepusculo,
In salebrosis insulae scöpolis
Vel humili in arenâ, chorëam
Junctis mănibus exercent :
Quorum sub astris saltationem
Beatumque vocis cantum
Etiamnum audit piscator
In sereno aestivi vesperis.”

Finierat Iago : atque convivae,
 Post plausum multosque risūs,
 Modico quievere intervallo.

Mox iterum cecinit Chibiabus
 Tenēri carmen desiderii ;
 Ut dulci voce moestâque
 Virgo de suo amatore
 Algonquino tenerùm ploret.

“Quando de amato meo meditor,
 Sic misera intus pronuncio :
 Illum, de quo cor meditatur,
 Corculum esse meum Algonquinum.

“Quâ nos horâ, heu ! discessimus,
 Catellam mihi e murice niveam
 Pro pignore collo circumdedit
 Corculum meum Algonquinum.

“*Tecum ibo tuam ad patriam :*
 Susurravit corculum meum.

Longe longinqua est patria mea,
 Respondi : *O mi Algonquine !*

“ In discessu quando ego respexi,
 Ille item in me respiciebat,
 Prope arborem in aquâ prolapsam
 Astans, O meum corculum !

“ Itaque de Algonquino meo
 Cogitans, sic intus pronuncio :
 Illum, quocum cor commeditatur,
 Meum esse miserae corculum.”

Sic almi celebrabant convivae
 Festivas Hiawathae nuptias.
 Tandem dilapsi reliquerunt
 Hiawatham Minnehahâ contentum.

CAPUT XII.

MORS CHIBIABI.

AT Daemones mälorum artifices
 Hiawathae et Chibiabo invidi,
 Ut mutuam horum opem disturbarent,
 Exitiale inter se junxere fœdus.
 Saepe monebat Hiawatha sagax :
 “ O frater, ne me reliqueris ;
 Ne fortè daemones mäli
 Te ex insidiis excipiant.”
 Sed ille, juveniliter ridens,
 Nigerrimos quassavit crines,
 Atque ait : “ Noli timere, mi frater :
 Ad me nihil mäli pertingit.”

Tandem, quum Lacum Maximum
 Hiems glacie obtexerat,
 Floccique nivales pervagi
 Inter marcidas quercūs sibilabant,
 Mox obumbranteis pinorum ramos
 In latos consolidabant fornices
 Sub vasto terrarum silentio ;
 Tum Chibiabus, fraterni moniti
 Daemonumque mälorum securus,
 Cornutos venatum cervos
 Per niveis evagatur solitarius.
 Cervos citato cursu
 In Lacûs aequor elapsos

Ille, sui impotens, fanatico
 Abreptus venandi impetu,
 Insequitur per ventum, per nebulam,
 In glacie subtus perfidâ.
 Sed infrâ daemones mâli
 Opperiebantur insidiantes,
 Et glacie pedibus suffractâ
 Corpus infelicis hauserunt
 Imâ in arenâ conditum :
 Sic illum in lacûs gurgite
 Obruit Neptunus Dacotensis.

At e promontorio Hiawatha
 Vocem tam plenam angore
 Tamque terribilem profudit,
 Ut bonassus aurem admoverit,
 Ut lupi e pratis ululaverint,
 Et longinquus evigilans tonitrus
 Luctuosâ voce responderit.
 Tum ore atrato, obvoluto capite,
 In tugurio ad septimum nundinum
 Considebat semper lamentans :
 “ Decessit musicorum suavissimus,
 A nobis aeternùm discessit :
 Sed ad summum harmoniae magistrum
 Propiùs tandem aliquanto
 Migravit meus frater Chibiabus.”

Igitur pini e viridi nigricantes
 Tetricis plangebantur flabellis,
 Purpurea motantes nucamenta,
 Communi tristitiâ tristes,
 Querentes tenerùm ac febiliter.

Vere adveniente, silva universa
 Chibiabum anquisivit nequidquam.

Singultivit rivulus decurrens,
 Suspiravit juncus pratensis.

Ex arboreo cantillans fastigio
 Usque plorabat fringilla caerula:
 "Chibiabe! O Chibiabe!
 Decessisti, cantatorum dulcissimě!"

Item a tugurio rubecula
 Carmini luctuoso assonuit:
 "Chibiabe! O Chibiabe!
 Decessisti, cänendi peritissimě!"

At noctu totam per silvam
 Querens vagabatur caprimulgus
 Eädem iterans lamenta:
 "Ah dulcissimě! decessisti,
 Suavissimě omnium cantatorum."

Jam medici, magi, haruspices,
 Visitatum Hiawatham venēre,
 Medicata gestantes marsupia
 E fibrinâ, lynceâ, lutrinâ pelle,
 Radicibus magicis herbisve
 Potentibusque medicinis referta.
 In illius solatium procedentes
 Moesto silenter agmine,
 Augurale construunt juxtâ,
 Unde tympanis et crepitaculis strepentes
 Carmina cantabant mystica,
 Nunc universi, nunc singillatim,
 Circum Hiawatham saltantes:
 Mox potionem porrigebant magicam,
 Quae luctum ex animo depelleret,
 Ex olentibus herbis confusam.
 Tum ille, relecto capite,
 Pigmenta oris luctuosa

Abluit tacitus, invitus ;
Jamque, velut experrectus somniis,
Furorem cordis deponit.
Etenim, ut nubes e caelo,
Ut glacies e fluviis averritur ;
Sic aegritudo illa effrenis
Depulsa est pectore Hiawathae.

Dein Chibiabum infra aquas
Ex arenis evocabant,
Torrem igneum praetendentes,
Infernis opem viatoribus,
Ne noctu solitarie
Ad regna Futuri incedentibus
Castrensis deficeret ignis.
Sic tandem patrio e vico
Suoque e domicilio per silvam,
Ut fumus, evanuit Chibiabus,
Sine motu ramorum praeteriens ;
Neque gramini aut foliis in semitâ
Gressu excitavit sonum.
Mox, totius quatruidi itinere
In insulam beatorum devectus
Ad populareis maneis pervenit.

At Hiawatha, protenus egrediens,
Ad Orientem, ad Occidentem vagabatur,
Multipliceis docens medicinas
Pluriumque venenorum remedia.
Sic primùm aegris mortalibus
Promulgata est ars sanandi,
Sacrum medicinae mysterium.

CAPUT XIV.

MORS VENTOSI.

DE Ventoso solerte narrabam,
 Saltatûs aleaeque peritissimo,
 Quem vulgus appellabat Procellarium.
 Ille, aleâ et ludis diversis
 Paterae aut scriptae tabulae,
 Juvenes atque ipsos senes
 Totam per noctem detinebat ;
 Donec, suo in ludo solers,
 Omnium opes exquisitissimas,—
 Depstas villosasque pelleis,
 Torqueis muriceos, cristas penneas,
 Crumenas, tubulos, tela,—
 Bellatoribus atque industriis detracta
 Sibi assumsit imbellis et iners.
 Tum inquit,—filium bellatoris
 Juvenem ac validum denotans :
 “Pro juvene hœc, si libet, O pater,
 Quidquid omnium rerum habeo,
 Id uno tibi in ludo periclitor.”

Furore ludendi abreptus,
 Pater conditionem accipit,
 Sed iterum vincitur a Ventoso ;
 Qui, pro servo juvenem arripiens,
 Humeros ejus plurimis onerat
 Rhenonibus et spoliis pretiosis ;

Jubetque celeriter subsequi
Domum se jam tandem redeuntem.

Decesserat ; et ceteri torpentes,
Nocte et infortunio victi,
Plureis per horas quieverunt.
Tandem, longo excussi somno,
Acerrime inflammantur corde.
Mox ipse Hiawatha adveniens
Irâ acerbissimâ movetur
Et cunctorum concitat animos.
Placet, fraudatorem insequi,
Iniqua detrahare rapta,
Atque ipsum male mulcare:
Igitur facto agmine excurrunt.

Periti indagandi venatores
Deprehendunt Ventosi semitam
Per silvas atque in promontorium ;
Impressamque notant formam,
Ubi corpus in vaccinia projecerat.
Tandem ipsum longe aspiciunt,
Necnon aspiciuntur simul.
Ille, intelligens irarum,
Quanquam insultanter provocans gestu,
Tamen se in cursum proripit,
Defessos facile exsuperans.
Per saxa, trans rivos, per dumeta,
Capreoli instar persultabat,
Donec in mediâ silvâ
Ad tranquillum pervenit amniculum,
Suo super margine restagnantem,
Quippe aggere sustentatum fibrino.
Illic arbores genu tenuis erant immersae ;
Illic lilia fluitabant aquatilia,
Juncique motabiles susurrabant.

Super aggerem cautus transgrediens,
 Vix talis exstans aquâ,
 Duo oculos conspicatur miranteis
 Emergentis fibrorum Rēgis
 Aquâ super argenteâ nigri.
 Dein incipit: "O fiber amicē,
 Me pro tuo cive assume,
 Ut in vestris requiescam sedibus."
 Tum providus respondet fiber:
 "Liberæ praesum rex civitati;
 Plebs si te excipiet, civis esto:"
 Atque imum ad fundum demergitur,
 Fuscis implexum ramalibus.

Ille spiritum paullisper recolligit
 Amoenis sub arborum frondibus,
 Quae umbram ac jubar variabant,
 Frigore aquae refotus pedēs,
 Seque inter fibros occultaturus.
 Mox redit rex cum comitiis
 Plenis; et, suffragia renunciāns,
 "Prisco (inquit) fibrorum pōpulo
 Placuit, ut nobiscum sis civis,
 Modo possis domicilia intrare."
 Tum pronus delabitur in aquam
 Procero Ventosus corpore,
 Et per urbem fibrinam quaeritabat
 Sedem tantae formae idoneam.
 Tandem multū diuque percontatus
 Nullas ibi satis tutas latebras
 Contra iram venatorum sensit:
 Mox, aquâ emersus, audit
 Appropinquantis sonitum agminis.
 Quare iterum cursu citato
 Per caerulam umbrarum mollitiem

Inter pinos densissimas illabitur,
 Quoad anhelus pervēnit
 Lacum insulis differtum ;
 Ubi, folia per liliacea
 Perque cirros juncorum implexos,
 Inter arundineta insularum
 Se remigabant anseres nivei.
 Illas in undas praecipitatus
 Natavit Ventosus in insulam,
 Obsecratque anseres niveos,
 Ut ipse fiat civis anserinus,
 Alīs enormibus nigricans,
 Pectore mollis rotundato,
 Rostratus tanquam duplici cochleari,
 Plumosoque collo relucens.
 Respondebant :—si vellet equitare
 In dorso Rēgis anserini,
 Id illi se libenter permittere ;
 Nihil amplius suam esse potestatem.
 Tum multo clamore stridentes,
 Cum creberrimo pennarum strepitu
 Ex arundinetis coorti,
 Dereliquēre suum supplicem :
 Qui, gnarus adventare Hiawatham,
 Inter insulas occulte natans,
 Tandem rursus ad littus pertigit.

Illum Hiawatha conspicatur
 In nube pulveris verticosâ
 Ipsas praeter arenas procurrentem.
 Sed quamvis velocitur insequatur,
 At Pictas Rupeis cavernosas,
 Lacûs rurisque longe arbitras,
 Tamen occupat trepidus perfuga :
 Ubi a vetusto montium Daemone,

Ostium expandente saxosum,
 In speluncas arenaceas excipitur,
 Tristi profundas caligine.
 Mox extrinsecus Hiawatha clamitans,
 Accessum frustra flagitat,
 Comminuens saxa caestibus :
 Nam expostulanti vetus Daemon
 Ne Hiawathae quidem respondet,
 Scöpolis occultus in silentibus.
 Tum, mănibus ad caelum sublatis,
 Procellam Hiawatha et Fulmen
 Oravit, ut descenderent *
 Profunditates saxetorum diffissura.

Vēnēre cum nocte ac tenebris
 A longinquo Tonitrالي jugo
 Super undas lacūs ingruentia.
 Sed ille in cavernâ pavidus
 Gressūs procellae sentiebat
 Et rutilos fulguris oculos.
 Tandem bellicâ suâ clavâ Fulmen
 Prominenteis scopulos arenaceos,
 Posteis cavernarum, percussit ;
 Tonitrusque introrsum rudebat,
 “ Ubinam est ille Ventosus ? ”
 En ! corruerat caverna, et infrâ
 Sub saxosis jacebat molibus
 Emortuus pulcer ille Ventosus.

Sic finita est hujus hilaritas,
 Necnon omnigenae improbitates ;
 Sed apud vulgus nomen remănet.
 Quoties ventus hiemalis vorticosus
 Per tubos camini sibilat,
 Aiunt : “ En, saltat Ventosus.”

CAPUT XV.

MORS QUASINDAE.

QUATUOR in gente Ogibbawaiarum
Viri addocebant arteis.

Hiawatha regimen omnium docuit,
Et Cereris Indicae sementem

Suâ in tempestate metendae;
Cymbas lëvissimas contexere,
Vëlis tanquam animâ ornatas;

Annum aperire viam,
Paludes siccare noxias,

Et sensa animi arboreo in libro
Seu corio lignove pingere,
Et menseis pernumerare.

Ventosus leviores atque improbas
Pöpulum arteis edocuit.

Quasinda, quod animo *Hiawatha*
Moliretur, id vi perficiebat.

Chibiabus exercebat Musam
Carmine, voce ac tibiis.

Sed *Chibiabus*, *Hiawathae* dilectissimus,
Malitiâ daemonum perierat,
Memori lugendus moestitiâ.

Infortunia turmatim veniunt.

Haud secus, quàm in vastitate camporum
Si morbo aut vulneris vi

Debilis procubuit bonassus ;
 Simul unus prospiciens vultur
 Ex sublimi per auras demittitur,—
 Stätim alter, item alter porro,
 Longinquo ex aethere contuitus,
 Devolantis praecipitem viam
 Agnoscit ; mox subsequitur,
 E caeco profundo caeli
 Allabens, primò ut macula,
 Dein āles, immo volturius :
 Tandem, aliis atque aliis congregantibus,
 Obscuratur pennis dies.

Neque mǎla singillatim veniunt:
 Sed, quasi clades observet cladem,
 Una si in miserum descendit,
 Ceterae gregatim subsequuntur,
 Lēvis, ac mox atrocior,
 Aucto in horas angore,
 Dum tenebris cor obvolvatur.

Post exstinctum Chibiabum, Pygmaei
 In vitam Quasindae conjurant ;
 Cui propter vireis praevalidas
 Invident acerrimâ malitiâ,
 Quia ipsi pusilli sint atque invalidi.
 Ergo cum divulis amniculorum
 Bellicam societatem ineunt,
 Quasindae molientes necem
 Insidiis suâque astutiâ.
 Ut in cymbâ voluit betuleâ
 Rivum sub sole descendere,
 In rupeis enīsī rubras
 Loca obumbrata occuparunt
 Sublimes in frondibus arborum,

Quae desuper aquis imminebant:
Ibi cum telis exspectabant hostem.
Is, pomeridiano tempore
Aestivo-segni suffocante,
Sub apricis radiis lassus
Lēvissimo illabebatur aequori,
Decursibus scintillanti insectarum,
Aëra mussatione implentium.
Jamque post fervores sub umbra
Sopore leni afficitur
Mitioze permulsus aurâ,
Et vim remorum deminuit.
Pygmaei, gnari Quasindam
In vertice modò capitis infirmum,
Hanc partem nucamentis petunt,
Suo telo ac clavâ bellicâ.
Sic pusillâ pulsabant plāgâ
Alius atque alius validum virum,
Qui, magis magisque languidus,
Magis magisque somniculosus
Sub cirris betularum impendentibus,
Leni aquarum susurro
Ac consono insectarum murmure,
Telis Pygmaeorum conturbatus,
Capite omni ac mente natat,
Tanquam si longinqui undas
Oceani audiat tumultuanteis.
Mox rura obscurantur et ripae,
Manūsque in genua decidunt.
Tunc fortiùs atque acriùs telis
Petunt nutantis verticem ;
Atque ecce, declinans oblique
E cymbâ, pronus immergitur,

Ut lutra se praecipitans.—
Vacua secundùm flumen cymba
Devehitur ; mox inversâ carinâ
In ripâ amniculi invenitur :
Sed nemo invēnit Quasindam.
Ceterùm memoria viri praevalidi
Inter suos diu remanebat :
Et si quando hibernâ in procellâ
Arborum audirent fragorem ;
“ Heus ! (aiebant) Quasinda cummaxime
Ligna pro fomite diffindit.”

CAPUT XVI.

MORS MINNEHAHAE.

Bis fuerat Hiawatha orbatus,
Ambobus amissis sociis
Chibiabo atque Quasindâ.
Anne aliud quid restat majus,
Quod cor Hiawathae angat ?
    Tristi super terrâ Boreali
Suam vim Hiems exhalans
Lacuum amniumque aquis
Solidum permutavit saxum.
Niveis e crinibus suis quassans
Campos perstravit albedine
Lēvi, aequabili ; quale opus
Creatricem manum divinam monstrat.
Vastam per silvam strepitu plangentem
Venator nivariis in soleis prodibat.
Feminae aut zeam conterebant
Aut pelleis depsebant dameas ;
Juvenes pilâ ludentes
In glacie strepebant, vel in campo
Soleis saltabant nivariis.
    Sed Hiawathae spectra mortuorum
Terribilia animo obversantur.
Duas videt in obscuro formas
Pallidas tenuis tristeis,

Quae diu in casulâ morantur,
Tacitae plerumque atque immotae.
Semel tantùm rupere vocem
Cum monitu ac miti sermone,
Intima pertentante praecordia ;
Dein subita insequitur obscuritas.
Nihil ille plene dispexit,
Sed vestium audivit crepitum
Sub velo tentorii praetereuntium.
Nocturnum sensit frigus,
Dum sidera perstrinxere oculos ;
Et protenus abîsse comperit
Nuncios illos, maneis mortuorum,
Ad terram Futuri reduces.

Ceterum, proh tristis hiems,
Diuturna, edura, crudelis !
Spissior et semper spissior glacies,
Altior et semper altior nix,
Quae rura, silvas, vicos obruit,
In tumulos ingenteis ventilata.
Vix e sepulto tugurio
Vi multâ se extricabat venator,
Qui cum caestibus passim silvas
Soleis nivariis pervagans,
Aveis ferasque anquirebat frustra.
Sane vestigiis pedum deletis
Pallidâ in silvâ dirum albicante,
Plurimus venator debilitatus
Periit tunc fame ac frigore.
Aegra fuit tellus, aer famelicus ;
Ipsae in aethere scintillabant stellae
Velut luporum oculi famelicorum.
Tandem in Hiawathae casulam

Alterae duae intravere umbrae
 Non invitatae, invisae, squalidae,
 Oculis cavis ac tristibus ;
 Quae, audacter considentes,
 In os Minnehahae obtuebantur.
 Prior ait : “ Ecce me, Famem ; ”
 Atque altera : “ Ecce me, Febrem.”
 Tum amabilis Minnehaha abhorrens
 In lecto cubabat tacita,
 Tremens, gelascens flagransque,
 Tali viso perterrita.
 Sed circa atque undique audiuntur
 Vagitūs, planctūs plurimarum :
 Nam pueri infantesque peribant
 Febre ac fame devicti.

Nec potis erat Hiawatha durare,
 Minnehaham deficientem videns :
 Sed villo obvolutus cum telis
 Iterum atque iterum in silvam
 Prodiit, quamvis desperans,
 Nunc Daemonem precibus Supremum,
 Nunc ipsam Minnehaham appellans :
 “ O ne tu morĕre, Minnehaha ! ”
 Sed nemo vocanti respondet
 Praeter vocem repercussam, *Minnehaha!*

Illas per silvas latissime vagatur,
 Per quas olim illâ jucundissimâ
 Aeternae memoriae aestate
 Uxorem adolescentulam domum
 E terrâ Dacotarum secum duxit.
 Tunc aves in dumetis cānebant
 Rivulique micabant ridentes,
 Et molles fragrabant aerae ;

Quum voce intrepidâ Minnehaha,
 "Te maritum sequar," dixit.
 Ast illa nunc in tugurio
 Cum Nocomide, ab hospitibus
 Inamabilibus illis observata,
 Jacebat amata, jam moribunda.
 "Audio (inquit) obstrepitantes
 Minnehahæ præcipiteis aquas."
 "Immo, pusilla!" respondet Nocomis:
 "Aura nocturna pinos agit."

"En! (inquit) patrem aspicio
 Suam ad januam solitarium
 Nostrâ in regione Dacotarum;
 Unde annuit ut ad se veniam."
 "Immo, pusilla!" respondet vetula:
 "At fumus tibi undans annuit."
 "Eheu!" ejulat: "Mortis ego oculos
 Inter tenebras igneos video.
 Digitos hujus sentio glacialeis,
 Qui me per caliginem prensant.
 Eheu, vae tibi, Hiawatha!"

Atque ille, quamvis procul, sensit
 Se a Minnehahâ vocari;
 Reditque propere onustus lignis,
 Tantummodo ut aspiciat suam amatam
 Coram se frigidâ in morte projectam
 Acreis inter planctûs Nocomidis.
 Ne tu me interroga quantos gemitûs,
 Quantum angorem astra audiverint;
 Quot dies consumserit tacitus aut lugens.
 Verùm intimâ in silvâ nivibus egestis,
 In fossâ sub cicutis cavatâ,
 Splendidis amictam vestimentis,—

Villo mustelino obtectam,
Item nivibus, mustelâ candidioribus,—
Minnehaham sepelivere Dacotida.
Quatuor noctibus quaternos igneis
Accendebant e cicutis tristibus,
Animae peregrinanti solatium.
Hiawatha autem insomnis assurgens
Ignem illum assidue observabat,
Ne ad insulas beatas proficiscentem
Tenebrae Minnehaham obvolverent.
“Valeas ! (inquit) O Minnehaha !
Tecum meum est cor sepultum.
Ne redito ad labores et aerumnas,
Ubi Fames et Febris angat.
Et ego mox, opere finito,
Tua vestigia subsequar
Easdem ad insulas beatorum
In Regni terrâ Futuri.”

CAPUT XVII.

DISCESSUS HIAWATHAE.

IN casulâ propter amnem gelatum
 Sedebat senex moestus solitarius,
 Nivibus capillorum cānus,
 Contremiscens segnem ad focum,
 Lacero obvolutus pallio.

Nihil hicce praeter ventosam procellam
 In silvâ perstreptem audiebat :
 Nihil cernebat praeter niveis
 Sibilanteis et vento contortas.

Sopitīs favillarum flammis,
 Per apertum ostium intravit
 Adolescens gressu lēvi,
 Cujus in genis rubebat sanguis
 Juventae, mollesque oculi
 Ut verna lucebant sidera.
 Frons vittis herbarum fragrantium,
 Tanquam coronâ vel cristâ, redimītur
 Labra pulcritudine renīdent,
 Unde tota apricatur casula.
 Manūs gemmas ac flosculos gestat,
 Casulam odoribus replenteis.

“ Ah fili ! ” exclamat senex ;
 “ Revisisti me, oculos beans.
 Hic mihi assīdens, enarra

Quònam tu peregre adieris,
Atque ego quid navaverim, docebo.”

Tum e perulâ tubulum fumarium
Extraxit veterem, pacis auspicem,
Mire informatum ; cujus capula
E rubro est saxo arenaceo conficta,
Et scapus ex arundine plumatâ.
Cortice salignâ oppletam capulam,
Prunis vivîs accensâ, hospiti
Porrigit, et ad hunc modum infit :

“Ego simul atque circùm afflo
Et super rura effundo spiritum,
Amnes consistunt, aqua lapidescit.”

Subridens respondet juvenis :
“Ego simul atque circùm afflo,
Et spiritum effundo super rura,
Florescunt prata, defluunt amnes.”

“Ego si cānam quasso caesariem,”
Fronte inquit nigricante senex,
“Cuncta nivibus obteguntur rura ;
Cuncta et folia cunctis a ramis
Marcent, decidunt, dispereunt,
Meo sub halitu evanescentia.
E fluviis vastisque paludibus
Surgit anser niveus et ardea,
Ad longinquas avolaturi terras,
Meâ sub voce exsulantes.
Et si qua peregre vagor,
Tum siliceâ sub terrâ suis in cavis
Ferae occuluntur silvestres.

“Ego si fusos quasso cincinnos,”
Risu inquit adolescens molli,
“Grato mox stillant tepore pluviae

Laeti se efferunt frutices,
 Redit anser niveus suos ad lacūs,
 Ad vastas paludes redit ardea.
 Hirundo se domum jaculatur,
 Cantat cyaneola et rubecula :
 Et si quâ peregre vagor,
 Flosculis undant immensa pratorum,
 Harmoniâ strepunt nemora ac saltūs,
 Spissisque foliis nigrant arbores.”

Dixerant : et nocte finitâ
 A longinquis Matutini regnis
 Ex argenteâ aede relucente
 Tanquam instructus pictusque bellator
 Egreditur Sol augustus,
 Vociferans, “ En ego adsum ! ”
 Tum mutus devēnit senex ;
 Sed aër amoene tepebat,
 Et suave in tugurio carmen
 Cantillabat cyaneola et rubecula.
 Rivi augescebat murmur ;
 Et leniter per casulam diffundebatur
 Herbarum odor nascentium.

Tunc adolescens, cui *Verno* nomen,
 Plenâ sub luce dispexit
 Quisnam ille senex glacialis
 Assidēret ; agnovitque *Brumalem*.
 At illi ab oculis lacrimae,
 Ut rivi e lacubus, liquescebant ;
 Corpusque, prout Sol gestiens
 Surgēbat, attenuabatur :
 Tandem in aëra vel in humum vanescit.
 Mox ipso in laris foco,
 Ubi signis fumaverat ignis,

Florem adolescens conspicatur,
 Primigenum Veris decus,
 Pulcerrimam *Virginicae* gemmam.

Sic in regione Boreali
 Post frigus brumae invisitatum
 Verna advēnit tempestas splendida,
 Avibus, gemmis, floribus,
 Foliis, graminibus ornata.
 Septem versus Trionem, velut navium agmina,
 Sive ut sagittarum imber plurimus,
 Vento devecti, olores eunt,
 Paene humanâ clamitantes voce :
 Item anseres nivei, qui lineatim,
 Ut perrupti arcuum nervi,
 Flexibus longe extentis fluctuant :
 Mox pennis clangens, mergus glacialis,
 Aut solus, aut solâ cum conjuge ;
 Et ardea caerulea atque tetrao.

Inter dumeta perque prata
 Suum cyaneola profundit carmen.
 Summo tugurii in fastigio
 Rubecula cantans respondet.
 Necnon, densissimis in pinis
 Obtectâ, congemebat palumbes :
 Quas omnes Hiawatha moestissimus
 Audiebat cum elingui gutture,
 Quanquam se compellatum sensit.
 Tamen tristi egressus ostio
 Astitit, caelum contuens
 Telluremque et aquas latissimas.
 Sic saepius contemplans astabat,
 Veris per horas recentis,
 Orbus et Minnehahâ et Nocomide.

Sed cor, sublimi pastum
 Naturae renascentis pulcritudine,
 Obliviscitur moestitiae paullatim.
 Tandem appropinquat aetas :
 Atque ille, juxta Lacûs littora,
 Lacûs immensùm relucentis,
 Sui tugurii in januâ
 Mâně aestivo contemplabatur,
 Destinata consilia definiens.
 Largus aër integritatem olebat,
 Gaudium irradiabat terra ;
 Et coràm, aureâ in apricitate,
 Ad occiduum praeteribant nemus
 Gilva mellificantium examina
 Apum, sub sole canora.
 Clarum suprâ relucebat caelum,
 Lēvia infrâ lacûs aequora,
 Cujus e gremio exsultabat squalus
 Calido sub jubare scintillans.
 At maxima lacûs ad marginem silva
 Tranquillo in aequore inversa apparet,
 Immotis subtus cacuminibus.
 Jamque a fronte Hiawathae abstersum est
 Quidquid doloris insederat ;
 Ut a fluvio caliginosus aër,
 Ut a prato evanescit nebula.
 Ille subridens, exsultans,
 Ut vates futurorum gnarus,
 Constabat forti cum fiducia.
 Tandem subitò arrectus properat
 Obitque universum vicum,
 In contionem vocans ad vesperam,
 Sui ante portam domicilii.

Congregantur : atque ille assurgens,
Solem versùs manūs effert,
Palmâ utrâque expansâ.
Sed per digitos jubar divisos
Illius in os tamen incīdit,
Nudis humeris affulgens,
Ut per folia ramosque diffissos
Quernum stipitem variat.

Dein vaticinans aīt pōpulo :

“ O fratres ! Daemon Supremus
Mihi multa sub corde dixit

Arcani visa Futuri

Cum sagacibus agendi consiliis.

Audio comperique, et scitis vos,

Novum ex Oriente venisse pōpulum

Ore candido, mente callidâ,

Manu artibusque peritissimum,

Bellicâ vi sane formidandum.

Visione divinâ nunc cognovi

Fore ut hi, plebis numero creberrimi,

Sint praepotentes nostro in sōlo.

Hos ne arcessitote, neve depellitote,

Amicos ancipiteis, hosteis acerrimos.

Hos, siquando sponte advenient,

Summâ benevolentîâ exceptos

In foedus pacis jungitote.

Horum ediscitote arteis

Excultamque exercetote industriam ;

Si fortè ingenio adaucti

Possimus cuncti inter nos coalescere,

Unus indigenarum pōpulus.

Sin minùs, atgurium animo

Horribile dirum insīdit,

Nostrorum reliquias debileis,
 Ut nubeculas procellâ disjectas
 Sive ut folia Auctumni marcida,
 In longinquitate Occidentis disperituras.
 Ego, patris oraculo arcessitus,
 In regna Cauri discedo,
 Ibi reliquam exacturus aetatem :
 Jamque valete, Fratres ! Sorores !”

Dixerat : astansque in ripâ
 Manu sublatâ salutabat ;
 Tum in undas clarissimas super lapillos
 Betuleam propulit cymbam ;
 Quae, jussa ad occiduum properare,
 Dicto obediens, elabitur.

Sub Sole vesperi declinante
 Nubes rubore inflammantur,
 Velut campi latissime incensi :
 Sed aequabili in aquarum marmore
 Extrahitur agmen splendorum,
 Quorum per rivulum Hiawatha
 Semper se ad occiduum dirigens,
 In Solis igneis deproperat ;
 Mox in purpureos vapores,
 Tum in vespertinam caliginem.

A suis in margine littorum
 Observatur delabens, assurgens,
 Eò usque, dum cymba videretur
 In mare fulgorum elevari ;
 Demum in aestuantem purpuram,
 Ut nova lente declinat luna,
 Lente longinque absorberi.

“Vale ! in aeternum vale !”

Inquiebant : “O vale in aeternum !”

Jam silvae nigrae desertaeque
Penitus desiderio permotae
Suspirant: "Vale, Hiawatha!"
Porro undae, lacûs in orâ,
Cum impetu lapillis instrepentes,
Singultant: "Vale, Hiawatha!"
Ipsa ex cubilibus ardea,
Latissimis cincta paludibus,
Stridit: "Vale, Hiawatha!"

Sic dilectus ille discessit
Inter Solis occidui fulgores
In purpureis vesperae nebulis
Ad Cauri venti regiones,
Cauri, venti Penetralis,
Ad insulas beatorum,
Ad Regni terram Futuri.

GLOSSARY.

THIS Glossary includes three classes of words:—

1. Words connected with Natural History.
2. Words which, though justified by classical analogy, have no certain example in the existing classics. These are distinguished by an asterisk.
3. A few words not always found, or imperfectly explained in school dictionaries.

ACHATES, -AE. An agate stone.

ACIPENSER. The Sturgeon. (vide Squalus.)

ANSER NIVEUS. The Brant, a species of wild goose.

ANTELAPHUS=ANTILOPA. The Antelope.

ARBITER. An Eye-witness, surveying as with the eye.

ARRISUS* -ÛS. A smile.

ASTACUS. The Crawfish.

ATRO* (=ATRITAS, but a more poetical form.) Blackness.

BERBERIS, -ÏDIS. (Spina Acida.) The Barberry.

BETÛLA. The Birch-tree.

BONASSUS. The Bison.

BRANCHIÆ. (Pliny.) The gills of fishes.

CANTILLARE. To chirp, warble.

CAPULA. A pipe bowl.

CAPREA, *dim.* CAPREOLUS. A Roe.

CAPRIMULGUS (Vociferus). The Whippoorwill.

CAESTUS (Digitales). "Mittens," *i.e.* in this case, Boxing Gloves, supposed to be used for crushing stones by the hero's fist. (I have also used Caestus generally for *Mittens*, as in p. 94, but am not able to justify this.)

CINCINNUS. A curl, ringlet.

CIRRUS. A tuft, lock.

COCHLEAR. A spoon.

COLYMBUS. (Gr.) The Grebe, a species of Arctic fishing-bird, personified by the poet.

- COMPAGO (Ovid) = COMPAGES. Frame-work.
- CORVUS MARINUS. The Cormorant.
- CYANEOLA. The Blue-bird of America; also called *Fringilla Caerulea* by me. (The colour of the bird as seen by me in the Zoological Gardens of London was decidedly *light blue* though the name *Cyaneola* was affixed.)
- DAMEUS.* *Adj.* from DAMA, a Fallow-Deer.
- DIVŪLUS, *fem.* DIVULA. A Sprite or Fairy.
- EFFASCINAMENTUM.* An object which thoroughly fascinates.
- ERINACEUS. A Hedgehog.
- EXTORSUM.* (Opposite of Introrsum.) In an outward direction.
- FĪBER. The Beaver, *adj.* fībrinus.
- FRĀGI. Strawberries.
- FRINGILLA. A Finch.
- FULGIDULUS.* Gleaming.
- GAVIA. The Gull.
- GLADIOLUS. The Iris, Flag.
- GLOS, -ORIS. A Sister-in-law.
- GLUMA. The husk of corn.
- GROSSULARIA. The Gooseberry.
- GURGES. Deep water. (Many dictionaries wrongly render it a *whirlpool*.)
- HARENGA. A Herring.
- HARMONIA. Melody (not harmony).
- IASPAR, -ĀRIS. Jasper.
- ILLISUS, -ŪS. A dashing against.
- JEJUNARE.* (*Eccles. verb.*) To fast.
- JUNCĒTUM. A place full of bulrushes.
- LACUSTRIS.* *Adj.* from LACUS.
- LAPICĪDĪNA. A stone-quarry.
- LARIX. The Larch-tree.
- LUPUS. The Pike (a fish).
- LUTRA. The Otter. *Adj.* LUTRINUS.
- MARSUPIUM. A purse, pouch.
- MELEAGRIS, -IDIS. The Turkey, first brought from Virginia.
- MERGUS GLACIALIS, The Loon, or great speckled diver.
- MOTABILIS. (St. Jerome.) Waving.
- MUREX. Properly a shell-fish—also the shell of the

same. (Virgil.) It is here used for the special shells called *Wampum*, and valued as coin by the North American Indians. Hence also *Muriceus*, *adj.*—But a better Latin rendering is to be desired.

MUSSATIO.* A buzzing.

MUSTELA ALBA. The White Ermine.

MYRTILLUM. (*dimin.* of MYRTUS.) The Bilberry.

NEBRIDĒS. (Gr., *accus.* -ās.) Fawn-skins.

NIVARIUS. Suited for the snow. (NIVEUS, NIVALIS, NIVOSUS, are all different from this.)

NOCTUOLUS.* An Owlet.

NUCAMENTUM. Anything in the form of a nut hanging from trees. The Pine-cone.

OBJEX = OBEX. Barrier, bar, bolt.

ORTHAGORISCUS MOLA. The Starfish.

OSCILLARE. To swing. The verb is in Festus, and in Schol. Bob. on Cicero Pro Plancio.

PAPPUS. The down of the thistle and other plants.

PARDUS. The Panther.

PENNEUS.* *adj.* from PENNA, Wingfeather.

PERCA. The Perch (a fish).

PHOENIX. The Flamingo. (*Flammipennis.*)

PISCARIA. A place abounding with fish, a fishing-ground.

PLUVIANUS. The Plover.

PRAEVERTERE. To run across in front, and thus *outstrip*.

PROCOR,* -ARI. (Festus and perhaps Cicero.) To act the suitor, to woo.

PROTECTUM. Eaves.

RHENO or RENO. Probably a Reindeer. Then garments made of Reindeer-skin.

RUBĒCULA. A Robin.

RUBUS. A Bramble, Briar.

RUSCUS. Furze. Whence *adj.* RUSCOSUS, and *subst.*

RUSCETUM,* A place of Furze and Broom, a heath or dry moor.

RUSSUS. Russet.

SALISUBSULA, *fem.* A Dancer, Tumbler.

SALTATRICULA, *fem.* A little Dancer.

SAXETUM. A place abounding with rocks.

- SCAPUS. The shaft, stem (of a pipe).
 SCIURUS. (Gr.) The Squirrel.
 SIMUL = SIMUL AC OR SIMUL UT. As soon as.
 SQUALUS. The Shark. (*Squalus spatula* or *acipenser*, the Sturgeon of the Mississippi.)
 SUBSULTUS.* A jump, hop.
 SUPERSULTARE.* To jump over.
 SUPPLODĒRE.* To stamp with the foot.
 SYRTIS. (Gr.) A sandbank movable by the waves.
 TABACUM. Tobacco.
 TARANDUS. (Gr. Linnaeus.) The Reindeer.
 TETRAO. The Grouse.
 TUBULUS. A pipe (for smoking).
 URUS. The Buffalo.
 VACCINIUM. Whortleberry?
 VIRGINICA. The Spring Beauty. (*Claytonia Virginica*.)
 ZEA. Spelt, Maize. (*Zea Mays*, Linn.) Hence
 ZEANUS, *adj.* as the personification of the Maize.

As regards spelling, a learner ought to be accustomed to every form of words used in the current editions. I therefore think it better *not* to be uniform as to *Vertex* and *Vortex*, *Vultur* and *Voltur*, *Caelum* and *Coelum*, *Maestus* and *Moestus*, &c. The Italians having long ago lost all distinction of *ē*, *ae*, *oe*, no weight whatever seems to be due to MSS. on this point; and the opposite etymologies pleaded are too uncertain to rest upon. But I have preferred the accus. pl. in *-eis*, (when the gen. pl. is in *-ium*,) not only as a little elevating the style, but also because it is always better to learn from the beginning the fullest admissible discrimination of the cases. I have intended to distinguish by quantity-marks all words really doubtful, as well as by the circumflex on ablatives in *a* and genitives in *us*.

September, 1862.

F. W. N.

CORRIGENDA.

Page 60, line 30, *for* "Per tenebris" *read* "Per tenebras."
 Page 67, last line but one *for* "Remeant" *read* "Perveniant."

BY PROFESSOR NEWMAN.

THE ILIAD OF HOMER, faithfully
Translated into Unrhymed Metre. Crown 8vo. 6s. 6d.

THE ODES OF HORACE, Translated into
Unrhymed Metres, with Introduction and Notes.
Crown 8vo. 5s.

COLLECTION OF POETRY, for the
Practice of Elocution. Fcap. 8vo. 2s. 6d.

DIFFICULTIES OF ELEMENTARY
GEOMETRY. 8vo. 5s.

THE RELATIONS OF FREE KNOW-
LEDGE TO MORAL SENTIMENT. 8vo. 1s.

THE RELATIONS OF PROFES-
SIONAL TO LIBERAL KNOWLEDGE. 8vo. 1s.

LONDON: WALTON AND MABERLY.

HOMERIC TRANSLATION: a Reply to
Professor Matthew Arnold. 2s. 6d.

LONDON: WILLIAMS AND NORGATE.

THE PROGRESS OF THE

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..

THIS BOOK IS DUE ON THE LAST DATE
STAMPED BELOW

AN INITIAL FINE OF 25 CENTS
WILL BE ASSESSED FOR FAILURE TO RETURN
THIS BOOK ON THE DATE DUE. THE PENALTY
WILL INCREASE TO 50 CENTS ON THE FOURTH
DAY AND TO \$1.00 ON THE SEVENTH DAY
OVERDUE.

APR 16 1941

~~APR 16 1941~~

AUG 10 1994

MAR 11 '96

REF. ACQUIS. FEB 12 '96
SENT ON ILL

JUL 08 2003

U. C. BERKELEY

Photomount
Pamphlet
Binder

Gaylord Bros., Inc.
Makers
Stockton, Calif.
PAT. JAN. 21, 1908

YB 13406

U. C. BERKELEY LIBRARIES

C047790840

UCS

THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY

